Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 6 декабрь
ПАЙШАНБА
№ 278 (5.071).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Шаҳрисабз районидаги Энгельс номли жамоа хўжалигининг тажрибали пахтакор Тилов Худойбердиев бошлиқ бригадаси заршунослари жорий йилда 75 гектар майдонда деҳқончилик қилиб, ҳар гектардан 35 центнердан ҳосил олдилар. Айни кунларда улар кузги-қишки тадбирларни уюшқоқлик билан амалга оширмоқдалар.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Тилов Худойбердиев.

Ш. СУЛТОНОВ олган сурат.

КАРТОШКА НЕГА КАМ?

Бу муаммо ҳозир ҳаммани ташвишлантирмоқда

Қиш эндигина бошланди, Лекин қайси бозорга кирманг, қайси дўконга ташриф буюрманг, дала неъматлари, айниқса картошка нархи чақиб олади. Нима учун? Маҳсулот кам етиштирилаяптими? Ёки бунинг бошқа сабаблари борми?

Биз Ўзбекистон ССЖ Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив қўмитаси сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик бошқармасининг етакчи мутахассиси **Ҳусанали ЙЎЛДОШЕВ**дан ана шу муаммони шарҳлаб беришни илтимос қилдик.

— Вужудга келган аҳволни таҳлил этиш учун далилларга мурожаат этайлик. Беш йилликнинг тўрт йили мобайнида бирорта хўжаликда белгиланган топшириқ бажарилмади. Ана шу муддатда жумҳуриятда картошка етиштириш режаси 71,2 фоиз уддаланди. Бу кўрсаткич Бухоро вилоятида 32 фоизни, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида — 30,2, Андижонда — 55, Сирдарё ва Тошкентда мутаносиб равишда 60 ва 67 фоизни ташкил этди. ҚҚМЖда бурноғи йили бир тонна маҳсулотнинг таннархи 770 сўмга тушди.

1989 йилда жамоа ва давлат хўжаликларида 26 минг гектар майдонга картошка экилганди. Жами 236 минг тонна маҳсулот олинди. Ҳосилдорлик 90,7 центнерга етди.

Бундай камчиликларга барҳам бериш, аҳолининг картошкага бўлган эҳтиёжини таъминлашни яхшилаш мақсадида Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгаши шу йил 30 январда «Жумҳуриятда 1990—1995 йилларда картошка етиштиришни ва уруғчиликни янада ривожлантириш тўғрисида» қарор қабул қилди. Мазкур ҳужжатга биноан XIII беш йилликнинг охирига бориб, 1,5 миллион тонна ёки киши жон бошига 62 килограммдан дала неъмати тайёрлаш мўлжалланмоқда.

— Жорий йилда соҳада ўзгариш бўлдими?

— Жумҳурият ҳукуматининг қарорига кўра, бу йил 44,3 минг гектар майдонга картошка экилиши керак эди. Амалда эса 27,5 минг гектар ерга уруғ қадалди. Режа Бухоро вилоятида 124 фоиз, Хоразмда 130, Фарғона, Сурхондарё ва Самарқанд вилоятларида 103—104 фоиз адо этилган бир пайтда Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти, Андижон ҳамда Қашқадарё вилоятларида ана шу кўрсаткич ҳатто 50 фоизга етмади.

Гектарлар ҳосилдорлигини ҳам талаб даражасида деб бўлмайди. Фарғона, Наманган ва Хоразм вилоятларида 106 центнердан III центнергача картошка етиштирилган бўлса, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида 24, Сирдарёда 41, Қашқадарё, Сурхондарё, Бухоро вилоятларида 52—59 центнердан хирмон кўтарилди.

Қатор вилоятларда эса давлат буюртмаси барбод этилди. Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида топшириқ 40, Сирдарё ва Тошкентда 52—56 фоиз уддаланди, холос.

— Ҳосилдорлик камайишининг боиси нимада?

— Бунинг сабаблари кўп. Сифатсиз уруғлик экилаётгани, экишда қулай муддат бой берилаётгани, эртаки, ўртаки ва кечки навлар аралаштириб юборилаётгани, колорадо ва оқ пашша каби зараркунандаларга қарши курашнинг самарали усули ҳанузгача қадар ишлаб чиқилмагани, қолаверса, барча пайкалларда кўчатнинг бут бўлишига эришилмаётгани шулар жумласидан.

— Сиз тилга олган камчиликларни бартараф этиш, шу тариқа мўлжалдаги маҳсулотни етиштириш мақсадида қандай чоралар кўрилмоғи керак?

— Саволингизга жавоб беришдан аввал бир мисол келтирмоқчиман. Бу йил Андижон вилоятининг Хўжаобод районидаги Улуғбек номли, Ойбек номли, Абдулла Қаҳҳор номли, Ҳамза номли жамоа хўжаликларида эрта баҳорда картошканинг «Гатчино» нави экилганди. Ҳосил кутилганидан кам бўлди. Ойбек номли жамоа хўжалигининг Ш. Тўланов бошлиқ бригадасида ҳатто уруғлик харажати ҳам қопланмади. Нима учун? Шунинг учунки, «Гатчино» — ўртапишар. Уни кўкламда эмас, ёз бошида ерга қадаш талаб этилади. Бошқача айтганда, ҳар нав муайян фаслга мос: ўртапишар ёки кечпишарини баҳорда экиш ҳеч қачон самара бермаслигини унутмаслик керак. Бу — биринчиси. Иккинчиси шуки, эртаги картошкани ерга қадаш учун кузда пайкал сифатли ҳайдалиши, шудгорлаш олдидан маҳаллий ўғит билан озиқлантирилиши, жўяк тортиб қўйилиши лозим. Экишда эса жумҳуриятимизда етиштирилган уруғлик танланиб, тўлиқ гектарлар яратиш мақсадга мувофиқ. Учинчидан, ҳосилдорликни оширишда алмашлаб экишни жорий этиш муҳим аҳамият касб этади. Бунда картошкани помидордан бўшаган майдонга экиш керак. Чунки иккала экин — оиладош. Тўртинчидан, уруғчиликни яхши йўлга қўйиш, уни сақлаш учун сунъий совутиладиган омборхоналар қуриш зарур. Ниҳоят, бешинчидан, ҳозир қатор хўоширишда алмашлаб экишрежасининг 60—90 фоизи кўкламда амалга оширилмоқдаки, бу ҳол куз, қиш ва баҳор ойларида маҳсулот тақчиллигини юзага келтирмоқда. Бунинг олдини олиш учун уруғликнинг асосий қисмини ёзда қадашни таъминлаш лозим.

Юқорида қайд этилган тадбирлар изчил амалга оширилса, жумҳурият ташқарисидан картошка келтиришга ҳожат қолмайди, аҳолини бундай неъматга бўлган эҳтиёжини қондириш имкони яратилади.

Суҳбатдош:
М. ТЎЙЧИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

ИШ ТОПИБ БЕРИШДИ

Фарғона вилоятининг Ўзбекистон ноҳиясида очилган «Ферконд» корхонаси халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга ихтисослашмоқда. Яқиндагина қишлоқ мактабларини битирган 120 йигит-қиз шу ердан ўзларига иш топишди.

Бир йил муқаддам ноҳия раҳбарлари Россиядаги бир қанча саноат корхоналарига мурожаат қилиб, улардан бу ерда қўшимча иш ўринлари барпо этиш учун ўз филиалларини ташкил этишни сўрашган эди. Ленинграддаги радио ва телевизорлар тайёрлайдиган ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси бу илтимосга биринчилардан бўлиб жавоб берди. Ленинградликлар зарур машина-ускуналар, хом ашё етказиб бердилар, одамларга янги касбни ўргатишни ўз зиммаларига олдилар.

«Ферконд» жамоаси ҳозирнинг ўзидаёқ юз минг сўмлик ўйинчоқ тайёрлади. Арча безакларининг дастлабки туркуми Ўрта Осиё жумҳуриятлари дўконларига жўнатилди. Лекин ўйинчоқлар корхонанинг асосий маҳсулоти эмас. Бу ерда мураккаб телевизион ва радиотехника учун деталлар ишлаб чиқариладиган цехлар очишга тайёргарлик кўрилаяпти. Бу цехлар ишга туширилганидан кейин яна юзлаб қишлоқ ёшлари ишга жойлашишлари мумкин бўлади.

«ИСТИҚБОЛ»НИНГ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Избоскан ноҳия комсомол қўмитаси ҳузурида «Истиқбол» лойиҳалаш марказини ташкил этган ёш мутахассислар ноҳияда газлаштириш ва сув қувурлари тармоғи барпо этиш бўйича лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишда ўз малакали ёрдамларини таклиф қилдилар. Тайёрланган ҳужжатларда маҳаллий шароит ҳамда буюртмачилар — ноҳиядаги шахсий уй эгаларининг, муассасаларнинг, ташкилотлар ва хўжаликларнинг истаклари ҳисобга олинди.

Марказдаги ташаббускорлар фақат лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш билан чекланмасдан, шу билан бирга юртдошларига ўз режалари — ёшлар қурилиш-монтаж бригадалари ташкил этиш ниятини амалга оширишда ёрдам беришга қарор қилдилар.

МАРМАР КОНИ

Букантов тоғ этакларида геологлар мармар конини топишди. Бу коннинг қанчалик катта эканлиги тўғрисида ҳозирча бирор гап айтиш қийин, лекин бу минтақа учун катта истиқболлар очиб бериши аниқ.

— Биз ниҳоятда бой кон манбаини топдик, — дейди Кўкпатас қидирув гуруҳининг геологи В. Марченко. — Бу ердаги мармар жуда яхши сифатларга эга. У ўзининг яхлитлиги, ғоваклиги ва мустаҳкамлиги, жуда манзаралилиги ҳамда осон сайқалланиши билан ажралиб туради.

Расмий геологик фаразга кўра Букантов тоғ жинслари узоқ йиллар мобайнида мармарга айланган оҳактош деб ҳисоблаб келинган. Бундай оҳактошдан нари борса харсангтош сифатида фойдаланиш мумкин эди. Энди эса чинакам мармар қатламлари атайлаб қилингандек, оҳактош қатламлари остига «яширинганлиги» маълум бўлди. «Истиқболсиз» массивни тадқиқ этишда кўпроқ ғайрат қилган Зарафшон кон-бойитиш комбинати шимолий кон бошқармасининг геологлари бу кашфиёт учун туртки бердилар.

Ҳозир объектни баҳолаш ишлари айни авжида. Айни пайтда ана шу тоғларнинг бошқа жойларида ҳам геология-разведка ишлари бошланган.

Ҳар бир оилага—алоҳида уй

ҚУВАЛИКЛАР ИБРАТИ

Қува райони фақат Фарғона вилоятида эмас, балки жумҳуриятимиздаги аҳоли зич яшайдиган жойлардан бири. Шунинг учун ҳам уй-жой масаласи энг долзарб ижтимоий муаммолардан ҳисобланади. Кейинги йилларда бу борада бир қатор тадбирлар амалга оширилаётганлигини таъкидлаш зарур. Айниқса томорқаларни кенгайтириш ва уй-жой қуриш учун ер беришга киришилгандан бери аҳвол анча яхшиланди. Шу даврда 7.704 оилага томорқа ажратилди ёки кенгайтирилди. Яъни 2.152 гектар ер аҳолига берилди. 1991—1995 йилларда яна 7,5 мингга яқин оилани томорқа билан таъминлаш кўзда тутилмоқда.

Ер ажратишда турли омиллар ҳисобга олинаяпти. У ёки бу оиланинг ижтимоий ишлаб чиқаришдаги иштироки муҳим аҳамият касб этмоқда. Жамоа хўжалигида оиланинг иккала аъзоси, яъни эр-хотин ишласа 15 сотих, бир киши меҳнат қилса — 10, колхоз ҳудудида яшасаю ҳеч ким дала ёки фермага чиқмаса —8 сотихдан ер берилаётир. Район марказида истиқомат қилаётганлар ҳам саккиз сотихдан томорқа олишаяпти. Бу борадаги барча ишлар хўжаликларнинг бош планларига қатъий риоя этилган ҳолда амалга оширилмоқда.

Район меъморчилик бўлими қошида турар жойларнинг лойиҳаларини тайёрлаш билан шуғулланувчи бўлинма ташкил этилганлиги айни муддао бўлди. Мутахассислар деҳқонлар, чорвадорлар ва қишлоқ зиёлиларига уйларнинг йигирмага яқин кўринишини таклиф қилмоқдалар. Бу лойиҳалар уч-тўрт, олти-етти хонали иморатларга мўлжалланган бўлиб, асосан бир қаватли қилиб қуриш кўзда тутилган. Хонадон эгалари ва меъморлар ўзаро маслаҳатлашиб, ишчи чизмаларга баъзи бир тузатишларни киритмоқдалар.

— Якка тартибда уй қураётганларга давлат банкларидан имтиёзли шартлар асосида қарз берилмоқда, — дейди биз билан суҳбатда Қува район ижроия қўмитасининг раиси Х. Ашуров.— Ҳозиргача уларга I миллион 300 минг сўм маблағ ажратилди. Яна мингдан зиёд киши навбат кутиб турибди. Уларнинг аризаларини кўриб чиқувчи махсус комиссия тузилган. Улуғ Ватан уруши иштирокчилари ва уларнинг оилаларига, байналмилалчиларга, Қаҳрамон оналарга, меҳнат фахрийларига биринчи навбатда қарз берилаяпти. Бинокорлик материаллари таъминотида кўпгина қийинчиликларга дуч келинмоқда. Чунки ажратилаётган ускуналар ҳозирги талаб-эҳтиёжнинг учдан бирини ҳам қопламаяпти. Шунинг учун ҳам ички имкониятларни ишга солиш, маҳаллий бинокорлик материлларидан самарали фойдаланиш тадбирлари кўрилмоқда.

Район бош меъмори Абдуқаҳҳор Мамажоновнинг маълумотларига кўра 1990 йилнинг ўтган даврида якка тартибда уй қураётганларга 4.150 минг дона хом ва 1.076 минг дона пишиқ ғишт, 1.108 тонна цемент, 54.802 дона шифер, 5.828 куб метр ёғоч-тахта ва бошқа турдаги бинокорлик материаллари сотилди. Бу аҳоли эҳтиёжини қондирмайди. Шунинг учун ҳам район вакиллари Россиядаги турли ташкилотларга бориб, ўзаро фойдали шартномалар тузишди. Сабзавот ва меваларни бинокорлик материалларига алмаштириш йўлга қўйилди. Ҳозирча 16 минг куб метр ёғоч-тахта, кўп миқдорда фанер, металл ускуналар олинди. Ғиштга бўлган талаб-эҳтиёжни қондириш мақсадида заводлар барпо этилаяпти. Шундай корхоналардан бири Охунбобоев номли жамоа хўжалигида қурилмоқда. У фойдаланишга топширилгач, йилига беш миллион дона ғишт ишлаб чиқариш имконияти туғилади. Худди шундай заводлар «Социализм», Димитров номли, Энгельс номли жамоа хўжаликларида ҳам барпо этилаётир. Бундан ташқари оҳак, асфальт тайёрланадиган корхоналар тобора кўпайиб бормоқда.

Илгарилари ўзбек хонадонида ўғил фарзанд дунёга келган пайтда терак экилардн. Бола билан бирга ниҳол ҳам ўсиб-улғаярди. Ўғлонни уйлантириш вақти етганида унга уй қуриш учун аллақачон иморатга ярайдиган бўлиб қолган тераклар кесиларди. Қуваликлар халқимизнинг ана шу ажойиб ва азалий удумини тиклаш ташаббуси билан чиқдилар. Бир қатор жамоа хўжаликларининг аъзолари ўз томорқаларига 20—50 тупдан терак экишди. «Коммунизм» колхозида эса бу масалага бироз бошқача ёндашишди, 140 гектар ер ажратилиб, шу жойга ниҳоллар ўтқазилди. Ҳар бир хўжалик якка тартибда уй қураётганларга у ёки бу йўл билан ёрдамлашишга ҳаракат қилаяпти. Масалан, Димитров номли колхозда уч бурчакли металлдан синч девор тайёрлайдиган кооператив ташкил этилди. Бундай усулда уй ҳам мустаҳкам бўлади, ҳам тез битади. Чунки темир синчлар ораси ғишт билан тўлдиришга мослаб тайёрланмоқда. Райондаги «Москва» жамоа хўжалигида ҳам бинокорлик материалларини кўпайтириш борасида ибратли тадбирлар амалга оширилаяпти.

— Колхозимизга қарашли заводда йилига бир миллион донадан зиёд хом ғишт тайёрланмоқда, — дейди «Москва» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Ўринбой Ҳакимов. — 1992 йилга бориб эса уч миллион пишган ғишт ишлаб чиқарилади. Асфальт цехида эса ҳар куни уч юз квадрат метр майдонга етадиган маҳсулот тайёрланаётир. Бундан ташқари сабзавотга алмаштириш ҳисобига Иркутск вилоятидан 2,5 минг куб метр ёғоч-тахта олдик. Унинг бир қисмини якка тартибда уй қураётганларга тарқатдик, қолганини эса бошқа хўжаликларга бериб, ўрнига улардан цемент, бўёқ, фанер, ғишт олдик. Шунингдек, Тюмень вилояти ташкилотлари билан ҳамкорлик алоқаларини ўрнатаяпмиз. Улар сабзавот ва мева ҳисобига бинокорлик материаллари, сув ҳамда газ қувурларини етказиб бериш ниятидалар. Хўжалигимизда ишлайдиган ва район марказида яшайдиган оилаларнинг бир қисмига янги ўзлаштирилган ерлардан томорқа берилган. Шу жойларга электр энергияси, сув ва газ олиб боришимиз керак. Бунинг учун ускуналар, қувурлар ҳаводек зарур.

Қува райони марказида истиқомат қилувчи Виктор Ивановнинг байналмилал оиласи ҳам «Москва» колхози ҳудудидаги янги ўзлаштирилган ердан томорқа олди.

— Отам — Йўлдош ака Абдуллаев нафақага чиққунга қадар колхозда ишлаган, — дейди биз билан суҳбатда Виктор Иванов.— Онам Галина Николаевна Иванова ҳам нафақахўр. Оиламизнинг олти аъзоси 29 квадрат метр саҳнли кичик уйда яшар эди. Ҳаммамиз, шу жумладан рафиқам Гулнора ҳовлимиз, ўз хонадонимиз бўлишини орзу қилардик. Ниятимизга етдик. Ўзим бинокор бўлганлигим учун уйни қуриш бирмунча осон кўчди. Ҳамкасбларим ҳашар қилишди. Айниқса ғишт терувчи ва сувоқчи Алишер Жўраев менга кўп ёрдамлашди. Ўз навбатида биз унинг падари бузруквори — Тожиали отанинг уйини тиклашда кўмаклашдик. Ҳаммамизнинг мақсадимиз битта: ҳовли тўйлари кўпайсин, одамлар, тинч, иноқликда фаровон турмуш кечиришсин. Томорқа берилаётганлиги меҳнаткашларнинг турмуш даражасига сезиларли таъсир этмоқда. Масалан, бизнинг оила бу йил помидор етиштириб, консерва заводига топширди. Шунинг эвазига 500 сўм пул олдик. Бундан ташқари мевали дарахтлар ўтқаздик. Кўп ўтмай улар ҳосилга киради.

Суҳбатдошимизнинг гапларини тинглар эканмиз, одамларнинг кайфияти кўтарилиб бораётганлигига, улар улуғвор ишларга қодир экинликларига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

А. ТУХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Ю. ГЕНТШКЕ,
«Қишлоқ ҳақиқати» жамоатчи мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИНИНГ МАЖЛИСИ

5 декабрь куни Тошкентда Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раёсатининг мажлиси бўлди. Мажлисни Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг раиси М. И. Иброҳимов бошқарди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов Иттифоқ шартномаси лойиҳаси муҳокамасининг якунлари, Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси, Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг қўмиталари, Қорақалпоғистон мухтор ССЖ Вазирлар Кенгаши, халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар Кенгашлари раёсатлари, меҳнат жамоалари, олимлар, айрим фуқаролар билдирган мулоҳазалар, таклифлар ва қўшимчалар тўғрисида ахборот берди.

Бўлиб ўтган фикрлашувда Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши бир қанча қўмиталарининг раислари иштирок этдилар.

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раёсати умумлаштирилган мулоҳазалар ва таклифларни маъқуллади ва уларни ССЖИ Олий Кенгашига юборишга қарор қилди.

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши Раёсатининг мажлисида Ўзбекистон ССЖ Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби И. А. Каримов нутқ сўзлади.

ТАЙЁРГАРЛИК КОМИССИЯСИДА

5 декабрь куни Тошкентда Ўзбекистон Компартиясининг «Сиёсий ва иқтисодий мустақиллик, маънавий янгиланиш, ижтимоий адолат ва Ўзбекистон аҳолисининг муносиб турмуш шароити учун» ҳаракат дастури лойиҳасини ишлаб чиқувчи Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси тайёргарлик комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлисда эълон қилинган лойиҳа юзасидан партия қўмиталарига, оммавий ахборот воситаларига тушган мулоҳазалар ва таклифлар кўриб чиқилди. Ана шу мулоҳазалар ва таклифларни ҳисобга олиб, эълон қилинган лойиҳага тузатишлар ишлаб чиқилди.

Шу куни Ўзбекистон Компартияси устави лойиҳасини ишлаб чиқувчи тайёргарлик комиссияси ҳам мажлис ўтказди. Ушбу комиссия ҳам мазкур ҳужжат юзасидан тушган барча мулоҳазаларни кўриб чиқди.

Барча тузатишлар Ўзбекистон Компартияси съездининг муҳокамасига киритилади.

Марказий Қўмита ва Марказий назорат-тафтиш комиссияси аъзолари мақомининг лойиҳаси ҳам муҳокама қилинди. Лойиҳа Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси пленумининг муҳокамасига тақдим этилади.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ЎЗБЕКИСТОН ССЖДА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТЎҒРИСИДА ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Ўзбекистон ССЖ мустақиллиги тўғрисидаги декларацияга мувофиқ, бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида жумҳуриятда ягона пул сиёсатини ўтказиш, пул муомаласини барқарорлаштириш, аҳолига кредит-ҳисоб хизматини яхшилаш мақсадида ва ССЖИ давлат банкининг ушбу масалага оид қарорини эътиборга олиб, Вазирлар маҳкамаси қарор қилади:

Тижорат банклари ҳамда бошқа жумҳуриятлар ва минтақаларнинг шундай банклари филиаллари Ўзбекистон давлат банки рўйхатдан ўтказгандагина Ўзбекистон ССЖ ҳудудида фаолият кўрсатиши мумкин.

Ўзбекистон давлат банкига 1991 йилнинг 1 январигача жумҳурият ҳудудидаги барча мавжуд тижорат банкларини, бошқа жумҳуриятлар ва минтақаларнинг шундай банклари филиалларини қайта рўйхатдан ўтказиш вазифаси топширилди. Ана шу муддат ичида банкларнинг бундан буён фаолият кўрсатиши мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслиги тўғрисида Вазирлар маҳкамасига таклифлар киритилсин.

Ўзбекистон ССЖ Прокуратурасига банклар фаолиятида қонунчиликни, пул маблағлари сақланишини, жумҳуриятнинг иқтисодий манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлашга қаратилган аниқ-равшан чоралар кўриш тавсия этилди. Амалга ошириладиган ишлар тўғрисида ҳар йили январь ойида Вазирлар маҳкамасига ахборот бериб турилсин.

ТАСС АХБОРОТИ

1990 йил 4 декабрь куни Москва вақти билан соат 12 дан 57 минут ўтганда «Союз ТМ-11» космик кемаси учувчи бошқарадиган «Мир» комплекси билан туташтирилди. Ер атрофи орбитасида Геннадий Манаков, Геннадий Стрекалов, Виктор Афанасьев, Муса Манаров ва япон космонавти Тоехиро Акиямадан иборат халқаро экипаж иш бошлади.

Биргаликдаги учиш чоғида илмий-техникавий ва тиббий-биологик тадқиқотлар режасини бажариш, саккизинчи асосий экспедиция экипажига навбатни топшириш назарда тутилган. Япон журналисти орбитадан бир туркум телевизион ва радиорепортажлар олиб боради, шунингдек бир қанча илмий тажрибалар ўтказади.

ССЖИ Президенти М. С. Горбачев «Мир» орбитал илмий-тадқиқот комплексининг халқаро экипажига табрик йўллади. Биринчи Совет—Япония космик экипажининг парвози, дейилади табрикда, ёрқин воқеа бўлиб, икки томонлама ҳамкорликнинг янги босқичи бошланганини билдиради, Совет Иттифоқи билан Япония халқлари ўртасидаги ҳамжиҳатликни, дўстлик ва ишончни мустаҳкамлаш ишига салмоқли ҳисса қўшади.

10 декабрь куни Геннадий Манаков, Геннадий Стрекалов ва Тоехиро Акияма «Союз ТМ-10» кемасида ерга қайтиб тушадилар, Виктор Афанасьев билан Муса Манаров эса «Мир» илмий-тадқиқот комплексидаги ишларни давом эттирадилар.

Парвоз белгиланган режага мувофиқ ўтмоқда. Барча беш нафар космонавт соғ-саломат, улар ўзларини яхши ҳис этишмоқда.

МАФКУРАВИЙ ИШЛАРНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК

Тошкент округ офицерлар уйида Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи мафкура ходимларининг йиғини бошланди. Унда сиёсий органларнинг лекторлари ва катта инструкторлари, ҳарбий ва ҳарбий-қурилиш қисмларининг, ҳарбий комиссариатларнинг тарғиботчилари, гарнизон офицерлар уйларининг катта инструкторлари, шунингдек ҳарбий журналистлар қатнашмоқдалар.

Унинг қатнашчилари ҳозирги шароитда мафкуравий ишларнинг, совет жамияти ва Қуролли Кучлари ҳаётидаги туб ўзгаришлар жараёнида уни ташкил этиш ва ўтказиш усулларининг долзарб масалалари тўғрисида маъруза тингладилар.

Йиғин қатнашчилари жумладан ҳарбий ислоҳот, ССЖИда кўп партиялиликнинг қарор топиши тамойиллари ва истиқболлари тўғрисида бир қанча маърузалар ва нутқларни тинглайдилар. Улар амалий машғулотларда, шуъбаларда ўтказиладиган мунозараларда қатнашадилар, округ «Фрунзевец» газетаси таҳририятида, Тошкент мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари, техникумлари олий ўқув юртларида бўладилар.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Коммунистик партияси устави ва ҳаракат дастури лойиҳалари муҳокамада

ИҚТИСОДИЁТ ВА ИСЛОҲОТ

Мамлакатимизда 1985 йилдан буён қайта қуриш шамоли эсмоқда. Бу жараён халқ хўжалигининг барча жабҳаларини қамраб олди. Инқилобий ўзгаришларга ҳар ким ўзича баҳо бермоқда. Муҳими — қайта қуришдан ҳеч ким четда эмас. Янгиликни амалда ёқлаётганлар ҳам, мухолифлар ҳам кўп. Аграр соҳа мутахассиси сифатида ўзимни тўлқинлантираётган мулоҳазалар билан ўртоқлашмоқчиман. Бирон сиёсат, ислоҳот йўқки, у деҳқончиликни четлаб ўтган бўлсин. Марказий Комитетнинг 1985 йил апрель пленуми ҳаётбахш қарорлари ҳам бу муҳим соҳани қамраб олган.

Хўш, қайта қуриш керакмиди? Шубҳасиз, у ҳаётий заруратдир. Социализм қурилишининг еттинчи беш йиллигидаёқ жамиятимиз инқироз ҳолатига яқинлашиб қолди. 80-йилларнинг бошларига келиб турғунликнинг оқибатлари кўпгина соҳаларда кўрина бошлади. Шунда, Ленин ибораси билан айтганда, қуйида яшаётган кишилар эскича яшашни ва ишлашни истамадилар, юқоридаги раҳбарлар эса эски усуллар билан мамлакатни бошқаролмай қолдилар. Шу боис халқимиз қайта қуришни маъқуллаб, кутиб олди. Афсуски, узоқ вақтгача одамларда кутилган даражада уйғониш бўлмади. Негаки, қайта қуриш шамоли ишнинг муваффақиятли ҳал этиладиган бўғинларини қамраб олмади. Муаммолар қалашиб кетди. Вазиятдан фойдаланган мухолифлар миш-мишлар тарқатиб, одамларни талвасага солдилар. Масалани иқтисодий жиҳатдан тадқиқ этиш авж олдирилди. Лекин қишлоқдаги аҳволни шу нуқтаи назардан тушуниш ва баҳолаш мумкин эмас. Тадбиркор, ташаббускор кишиларнинг ҳаракати туфайли ижара пудрати кенг жорий этилди. Унинг шарофати туфайли дастлабки ижобий ютуқлар қўлга киритилди. Аммо баъзи саноат корхоналари керакли асбоб-ускуналарни вақтида етказиб бермаганлиги, молия-иқтисод масалаларидаги етишмовчиликлар деҳқонни диққат қилди. Баъзилар иккилана бошладилар.

Гапнинг очиғи — ҳеч қачон деҳқонга осон бўлмаган. Тарихга мурожаат этайлик. 1917 йилнинг октябрида инқилоб туфайли у ер, сувга эга бўлди. Асрий орзулари рўёбга чиқиб, иштиёқ билан меҳнат қилди. Орадан ўн йил ўтар-ўтмас жафокаш деҳқон яна ердан, бемалол хўжалик юритишдан маҳрум бўлди. Бунга қарши турганларни таъқиблар, сургунлар кутарди. 30-йилларда деҳқонларнинг омбори бўшаб қолди. Давлат ва хўжалик бюрократиясининг маҳсули қимматга тушди. Зўравонлик усули ҳар қандай йўл билан қишлоқни қўлда ушлаб туришга интиларди.

Қайта қуриш, ошкоралик шарофати туфайли эндиликда ўтмиш хатолари ҳақида очиқ-ойдин гапирилаяпти. Шу ўринда яна бир мисол келтирмоқчиман. Бундан 5—6 йил муқаддам дўқ-пўписа билан томорқаларни ҳисоб-китоб қилиб, фалонча сотихи ортиқча экан, деб кўкариб турган дарахтлар, экинзорларни тракторлар билан буздириб юборишганини ҳамма билади. Ёки ҳовлисига иситгич қуриб, эртаги сабзавот етиштираман, деса ҳам балога қоларди. Чорва озуқасини майдалайдиган механизмларни қўллаган, ўз маҳсулотини бошқа ерларга олиб бориб сотганлар не куйга солинмади. Оқибатда қишлоқ кишисининг косаси оқармади. Ижтимоий соҳа муаммолари ҳал қилинмай келинди.

Жумҳурият Президентининг ҳаётбахш фармонлари захматкашларнинг қаддини ростлади, руҳини кўтарди. Айниқса уй-жой қуриш, томорқа учун ер ажратилганлигининг аҳамиятини сўз билан таърифлаш қийин. Совет ҳокимияти ўрнатилганига 70 йилдан ошган бўлса, эндигина ўз еримизнинг соҳибига айландик, дейишаяпти деҳқонларимиз. Ечимини кутаётган муаммолар, камчиликлар ҳали етарли. Равшанки, саноат корхоналари капитал қурилишларга мўлжалланган маблағнинг ўн фоизини агросаноат комплексини ривожлантириш учун ажратиши ҳақида махсус қарор қабул қилинганди. У қоғозда қолиб кетди. Бундай эътибор яна бир марта юқори поғонага кўтарилиб, 1989 йилнинг март ойида партия Марказий Комитетининг пленумида махсус масала сифатида муҳокама этилди. Шундан кейин мамлакат кишилари умид қилишди, аммо ишонч яна оқланмади. Кутилмаган тўсиқлар, чалкашликлар юзага келди. Агросаноат давлат комитети тугатилди, унинг ўрнига СССР Вазирлар кенгаши қошида махсус комиссия тузилди. Жумҳуриятимизда ҳам Қишлоқ хўжалик вазирлиги тугатилиб аввал Агросаноат давлат комитети тузилди. Кўп ўтмай унинг ўрнига Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети ташкил бўлди. Биттаси оёққа турмасдан иккинчисини тузиш, ислоҳот ўтказиш фақат қишлоқ хўжалигагина хосмикан? Демак, аграр ишлаб чиқаришда маънавий асосларсиз қайта қуришга эришиш қийин. Қишлоқ хўжалигидаги туб ўзгаришлар тарихини чуқур ўрганмай туриб, келажакни тасаввур этиб бўлмайди.

Инқилобга қадар капитализм жамияти ўзидаги мавжуд имкониятларни узил-кесил туғаллаб етмаганлиги туфайли у Россияда давлат капитализми (НЭП) қурилишида пролетар диктатураси билан узвий равишда яшаб бориши мумкин эди. Аммо ҳаётий омиллар четга суриб қўйилди. Хаёлий орзулар турмушга зўрлик билан татбиқ этилди. Йирик давлат ишлаб чиқариш хўжаликлари тузилди. Марказдан қаттиққўллик билан уларни бошқариш, план-топшириқлар тузиш, назоратни кучайтириш каби усулларга зўр берилди. Бундай ёндашув илмий асосга тўғри келмасди.

Кексаларимиз коллективлаштириш даврида жиддий хатоларга йўл қўйилганлиги ҳақида кўп гапирадилар. От ва арава, ҳўкиз ёки тегирмон, обжувоз каби хусусий мулки бўлган деҳқонлар қулоқ сифатида сургун қилиндилар. Масалага бир ёқлама ёндашиш, адолатсизлик оқибатида идрокли, тадбиркор кишилар туғилиб ўсган жойларидан бошқа юртларга қувилдилар. Натижада экинлардан олинаётган ҳосил пасайиб кетди, қишлоқда барака қолмади.

Октябрь инқилоби аграр мамлакатда амалга оширилди. Шу боис аграр масаланинг ижобий ҳал этилиши тараққиёт уфқларини белгилаб берарди. Инқилоб туфайли бойлардан ерлар тортиб олинди. Демократик ўзгаришлар куртак ота бошлади. Совет қўмиталари орқали ўзини ўзи бошқарадиган деҳқон ташкилотлари кўзда тутилганди. Афсуски қишлоқ шўроларининг мавқеи пасая борди, маъмурий-буйруқбозлик услуби зўрайди. Пировард натижада хўжаликларнинг раҳбарлари шўроларни тан олмай қўйдилар. Етиштирилаётган маҳсулотларнинг харид нархи кутилгандек бўлмади. Машина-механизмлар қимматлашди. Қишлоқда ижтимоий соҳа муаммоларини ҳал этиш оғир кўчди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг қайта қуришни қўллаб-қувватлаш юзасидан совет халқига мурожаати миллионлар қалбидан жой олди. Одамлар фикр ва мулоҳазаларини очиқ-ойдин баён этдилар. Илғор иш усуллари ишлаб чиқаришга жорий этила бошланди. Унинг ижобий натижалари аграр секторда ҳам кўзга ташланди. Деҳқон қўли пул кўрди, яратувчилик ишлари жонланди. Эндиликда нозънемат бунёдкори турмуш даражасининг пастлиги, тупроқ унумдорлигининг пасайиб кетганлиги сабаблари маълум. Бу кўргиликларнинг илдизи яна тарихга бориб тақалади. Инқилобдан кейин назариётчилар дабдабага зўр бердилар, партия аъзолари давр дарғалари сифатида бошқариш ҳамда назорат ишларини ўз қўлларига олдилар. «Бошқача» фикрловчи кишиларни суриб чиқариш, ҳатто йўқ қилишгача борилди. Рус революционери П. Кропоткин ўша даврдаёқ вазиятни баҳолаб: «Россия номигагина Совет республикаси бўлиб қолди...» деб ёзган эди. Бунда у ҳақиқий ҳаётни билмайдиган, халқнинг қашшоқлашиб кетишига сабабчи бўлган нодон сиёсатдонларни қоралаганди.

Эндиликда қайта қуриш туфайли буйруқбозлик эмас, балки кенг демократик асосда ҳуқуқий давлат тузилмоқда. Талабчанлик билан масалага ойдинлик киритайлик. Иқтисодий жиҳатдан қараганда қайта қуриш суст бораяпти. Ижтимоий-сиёсий ҳамда маънавий жиҳатдан эса дуруст. Бизнинг жумҳурият қайта қуриш соҳасида қатор жумҳуриятлардан илдам кетаяпти десам, хато бўлмас. Деҳқонга эркинлик берилди, партия, совет ташкилотлари уларнинг ишларига деярли аралашмаяптилар. Жумҳурият ва вилоят партия қўмиталари томонидан вакиллар юбориш тўхтатилди. Аммо жамиятимиз ҳаёти мураккаб кечмоқда. Ошкоралик тўлқинида норасмий ташкилотлар юзага келди. Демократик жараёнларда улар бемалол қатнашишлари мумкин. Бироқ қишлоқ кишиларига пахта етиштирмасликка оид даъватлар сингмаяпти. Негаки, у бизнинг асосий бойлигимиз, даромад манбаимиздир. Нотўғри ташвиқот, ўринсиз талаблар ҳеч қачон биримизни икки қилмайди, тўғри йўлдан оздиради.

Кам даромадли ёки зарар келтирувчи колхоз ва совхозларни тугатишни таклиф қилувчилар ҳам бор. Ҳаммаси пухта асосга эгамас. Шундай фикр: мамлакатда Қишлоқ хўжалиги вазирлиги мавжуд бўлганида Деҳқонлар уюшмаси тузишга зарурат қолмасди. Чалкашликлар туфайли соҳага алоқаси йўқ кишилар долзарб масалаларни ҳал этишда асосий маслаҳатгўй вазифасини бажармоқдалар.

Ҳозирги кунда кенг муҳокама этилаётган Ўзбекистон Компартиясининг устави ва ҳаракат дастури лойиҳаларида ҳам аграр сиёсат масаласига кенг ўрин берилган. Коммунистлар пахта яккаҳокимлигини рад этиб, деҳқон қайси экинни, қачон экиш лозимлигини ўзи танлаб олиши учун имконият яратиб бериш тарафдоридир, деб таъкидлангани жуда яхши. Айрим билимдонлар ерни сотиш керак, дейишгача бораяптилар. Ахир ер ва сув ресурслари чекланган. Бунинг учун деҳқон маблағ тополмайди. Оқибат натижада бебаҳо бойлик талон-торож бўлади, катта ер эгалари юзага келади.

Мирзажон ИСЛОМОВ,
Ўзбекистон ССЖ халқ депутати.

Папайя — ҳаёт дарахти, дейишади малайзияликлар. Аслида у дарахт ҳам, бута ҳам эмас, балки мустаҳкам илдизли, йирик баргли ўт. Бўйи уч метргача ўсади, серҳосил. Унинг мевасидан чанқовбосди шарбат олинади, дори-дармон сифатида фойдаланилади.

Тошкент районидаги Карл Маркс номли жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси Рустам Акбаров Малайзияда бўлганида ана шу ўсимликни Ўзбекистон шароитида ўстиришга қарор қилди. Чунки бу мамлакатда папайя маҳсулоти асосан хорижга сотилади. Шу мақсадда Р. Акбаров шифобахш экинни парваришлаш, мевасини саноат усулида қайта ишлаш жараёнларини ўрганиб қайтди.

Бу йил хўжаликнинг иссиқхонасида папайядан мўл ҳосил олинди. Жаҳон бозорига чиқиш учун дастлабки қадам қўйилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада бошлиғи У. Раҳбаров ва иссиқхона ходими З. Пардаева папайя ҳосилини кўздан кечиришмоқда. 2. Гулчилар Зилола Раҳматуллаева ва Маҳфуза Қодирова.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

КЕЛАЖАК ОЛДИДАГИ МАСЪУЛИЯТ

Ҳар иккала ҳужжатнинг муҳокама учун ҳавола этилганлиги қайта қуриш натижасидир. Бу жумҳурият Коммунистик партияси КПССнинг таркибида ташкил топганидан буён ўтган 65 йиллик тарихий тараққиёт давомида биринчи марта мустақил эълон қилинган ҳужжатлардир. Шу боис ижобий хусусиятлар билан бирга эътибордан четда қолган муаммолар, камчилик ва нуқсонлар ҳам бўлиши табиий. Таклиф ва мулоҳазаларимиз:

Аввало Ўзбекистон Коммунистик партиясининг устави ва ҳаракат дастури лойиҳалари муҳокамасига ғоят қисқа муддат ажратилди. Ҳаракат дастури номини шу қадар узундан-узоқ жумлаларда бериш шартмикин? Уни лўнда қилиб: «Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Ўзбекистон жумҳуриятининг тўла мустақиллиги, адолат ва демократияни қарор топтириш учун ҳаракат дастури» деб номланса бўлмайдими? Тарихий ҳужжатларни атрофлича ўргангач, шундай тушунча пайдо бўлди. Ўзбекистон Компартияси гўё эндигина шаклланмоқда, у таъсис съезди олдидан ўзининг низоми ва ҳаракат дастурини эълон қилди. Амалда бундай эмас-ку? Ўзбекистон коммунистлари Октябрь инқилобига қадар ҳам фаол иш олиб борганлар, 1918 йилда улар Туркистон Компартияси, 1920 йилда Бухоро ва Хоразм Компартиялари, 1925 йилда эса мустақил ва ягона Ўзбекистон Компартиясига уюшганлар. Нега энди ҳаракат дастурида босиб ўтилган 65 йиллик катта давр ҳақида ҳисоб берилмаслик, ундан тарихий хулоса ва сабоқлар чиқармаслик керак? Шунинг учун биринчи бўлимини: «Ўзбекистон Коммунистик партиясининг тараққиёт йўли: ҳаётий хулосалар, сабоқлар ва муаммолар» қабилида аташ мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Шу бўлимда конституцион қонуниятлар асосида Ўзбекистон Компартиясининг жумҳуриятдаги мавжуд сиёсий партиялар ва уюшмаларга муносабатини аниқ белгилаб олиш лозим. Бу партиялар ўз ҳаракат дастури ва низомларини матбуотда эълон қилганлар. Уларнинг мақсад ва вазифаларига қараб коммунистларнинг истиқболдаги тактик ва стратегик йўллари асослаб берилиши керак.

Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллиги тўғрисида гап борар экан, эзгу мақсадга унинг ўз молиявий ресурслари ҳамда етарли даражадаги пул-валюта воситаларисиз эришиб бўлмайди. Бинобарин, жумҳурият ўзининг бундай маблағ воситаларига эга бўлиши, Иттифоққа қарамсизликни ҳаракат дастурида аниқ-равшан ифодалаб қўйиш лозим.

Бозор иқтисодиётига ўтиши хусусида фикр юритганда Ўзбекистоннинг айни ўзига хос шарт-шароити, шарқона услублари, хусусиятлари, кўп асрли бозор савдоси анъаналари ҳамда хорижий мамлакатларнинг бу борадаги тажрибалари албатта ҳисобга олиниши керак, деб ўйлаймиз. Дастурда шу вақтга қадар пахта, пилла, қоракўл, олтин ва табиий газ сингари қимматбаҳо бойликларимизни Иттифоқ ҳукумати ўз мулки қилиб келганлиги, бу иқтисодиётимизни бугунга келиб тушкун аҳволга, халқни эса ночор ҳолатга солиб қўйганлигини, эндиликда жумҳурият мана шу хоҳиши билан уддалашга тўла ҳуқуқлигини ҳужжатда аниқ тарзда баён этиш жоиз.

Миллатлараро муносабат масаласи ўткир тарзда турибди. Фарғона, Қўқон, Паркент, Бўка ва Ўшдаги фожиаларда жуда кўп қурбонлар берилди. Компартия ҳаракат дастурида миллий масала, унинг ечими йўлларини, миллий низоларнинг сабаблари ҳамда уларни бартараф этиш йўриқларини изчил баён этиши, фожиаларга сиёсий баҳо бериши керак. Ечимни ижтимоий масалалар билан узвий боғлаш, ватанпарварлик ва байналмилал тарбиянинг ўзаро муштарак боғлиқлигига эътиборни қаратиш, бу минтақада яшовчи турли миллат кишиларининг анъанавий дўстлик, биродарлик туйғусини кучайтириш, уларнинг маънавий жиҳатдан бир-бирлари билан яқинлашувини таъминлаши диққат марказида бўлмоғи лозим.

Лойиҳанинг кадрлар сиёсати боби таҳрирга муҳтож. Жумҳуриятда кадрлар сиёсатини тўғри қуриш, улар фаолиятининг ноёб томонларини, муҳим шахсий фазилатлари ва хислатларини ҳисобга олиш, уларнинг ташаббуси, ғайрати ва истеъдодига кенг йўл очиб бериш муваффақиятга эришишнинг ишончли омили. Айниқса ҳозир кўпсонли билимдон, ўқимишли, юксак маънавиятли миллий кадрларни тарбиялаш ўткир тарзда қўйилаётганлиги бежиз эмас. Мақсадга эришишда хорижий мамлакатлар билан ҳамкорлик қилиш катта аҳамият касб этади. Муҳим ҳужжатда жамиятшунослик фанини ўрганиш ва ўқитиш масаласига лозим даражада ўрин берилмаган. Хусусан, Ўзбекистоннинг том маънодаги мустақиллиги билан бевосита боғлиқ бўлган ўлка тарихи ва маданиятини ўқитиш эътиборда туриши керакмасми?

Қайта қуриш ва демократия шароитида ислом қадриятлари, дин ва дин пешволарининг умумбашарий мазмун касб этувчи ғоялари, фатволари, панду ўгитларидан оқилона фойдаланиш халқ оммаси билан яқинлашиш, уларнинг қалби ва онгига эзгулик, мурувват, раҳм-шафқат уруғини сингдиришда муҳим омил эканлигини ҳаёт тасдиқлади.

Энди Ўзбекистон Компартиясининг устави лойиҳаси хусусида икки оғиз сўз. Лойиҳанинг 9-бандида коммунист «қонунларга риоя қилишга, ижтимоий ахлоқ ва маънавий нормаларни қарор топтиришда шахсий намуна кўрсатишга, виждонан меҳнат қилишга мажбурдир» деган жумлани «...меҳнат қилишга бурчлидир» деб ўзгартириш жоиз. 11-банддаги «Коммунистларнинг партия сафларидан чиқарилиши ёки ихтиёрий равишда чиқиши муносабати билан унинг партия аъзолиги тўхтатилиши тўғрисидаги қарор бошланғич ташкилот йиғилиши томонидан қабул қилинади ва муайян ташкилот ҳисобида турган коммунистларнинг ярмидан кўпроғи шу қарорни ёқлаб овоз берган тақдирда ҳақиқий деб ҳисобланади» жумласи хусусида мулоҳаза юритдик. КПСС аъзоси эътиқодига кўра партия сафидан чиқмоқчи экан, муҳокама қилиб, илтижо билан ёлвориши керак эмас, унинг илтимосини қондириш лозим.

«Партия ички демократияси» деб номланган учинчи бобнинг 17-бандида шундай фикрга дуч келамиз: «Фавқулодда ҳолларда айрим партия ташкилотларидан вакил бўлиши лозимлиги мақсадга мувофиқлигини ҳисобга олиб, уларнинг аъзоларини айрим вақтда Ўзбекистон Компартиясининг сайлаб қўйиладиган учта органи таркибига сайлаш мумкин». Бу келишиб бўлмайдиган гап. Сабаби — у партия ички демократиясининг ҳозирги талабларига зид.

Шоди КАРИМОВ,
Маҳмуд СОДИҚОВ,
Назиржон ЭРГАШЕВ,
Турсунбой ЮНУСОВ,
доцентлар.

ҚЎШЧИНОР

Озиқ-овқат дастурида, халқ истеъмолида чорвачилик маҳсулотларининг тутган ўрни алоҳида. Бу тармоқ ходимлари зиммасига катта масъулият юклайди. Буни юракдан ҳис этган Поп районидаги «Поп» давлат хўжалиги сут-товар фермаси аъзолари шу кунларда астойдил меҳнат қилишаяпти. Жамоада илғорлар кўп. Хурсандой Сайрамова — шуларнинг бири. У йигирма икки йилдан бери оддий касбини эъзозлаб келмоқда. Ўтган давр мобайнида бой тажриба орттирди, кўпгина ёшларга мураббийлик қилди. Ҳалоллиги, самимийлиги, меҳнатсеварлиги билан ҳамкасблари ўртасида эътибор қозонди. Жамоат ишларида ҳам фаол. Бир неча марта район партия қўмитаси аъзоси, халқ депутатлари район Кенгаши депутатлигига сайланди.

Х. Сайрамова ўтган йили боқимидаги 23 бош сигирнинг ҳар биридан 2.830 килограммдан сут соғиб, давлатга 64 тоннадан зиёд маҳсулот топширди. Режа 102,7 фоиз бажарилди. Жорий йилда 25 бош сигир биркитилган, шундан 17 таси соғилмоқда. Шу йилнинг тўққиз ойида ҳар биридан 2000 килограммдан сут соғиб, жами 42 тонна маҳсулот тайёрлади. Йил охиригача говмишлар маҳсулдорлигини ўртача 2.800 килограммга етказмоқчи. Шунингдек бузоқ олиш топшириғини ҳам доимо уддалаб келмоқда.

Бугунги кунда Х. Сайрамова ҳамкасблари Мавлуда Мадғозиева ва Ортиқжон Рустамова билан ўзаро мусобақалашиб ишлаяпти. Меҳнат беллашуви ютуқларни кўпайтиришга хизмат қилмоқда. Сигирлар рацион асосида боқилиб, қишлов беталафот ўтказилмоқда.

Хурсандой опа — оилада бахтиёр она: 7 нафар фарзанди бор. Турмуш ўртоғи ҳам фермада ишлайди. Моҳир чорвадор кўп йиллик самарали меҳнати эвазига «Ҳурмат» ордени, «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлиги учун» нишони, бошқа мукофотлар билан тақдирланган. У тер тўкаётган хўжалик чорвадорлари бу йил давлатга 880 тонна сут сотишни кўзлашган. Шубҳасиз, бунга Х. Сайрамованинг муносиб ҳиссаси қўшилади.

Ш. ИНОМОВ.

ТУН ОСОЙИШТА ЎТДИ

Наманганда 4 декабрга ўтар кеча осойишта ўтди. Маъмурлар вазиятни назорат қилиб турибдилар, аҳволни барқарорлаштириш чоралари кўрилмоқда... Ўзбекистон ССЖ Президентлик Кенгашининг аъзоси, жумҳурият Ички ишлар вазири В. М. Камолов ЎзТАГ мухбирига ана шуни маълум қилди.

Илгари хабар қилинганидек, 2 декабрь куни шаҳарда бўлиб ўтган можаро оммавий тартибсизликлар бошланишига сабаб бўлди: рейсдаги автобусда ички ишлар қўшинларининг ҳарбий хизматчилари гуруҳи билан йўловчилар ўртасида муштлашув бошланди. Марказий универсал магазини яқинидаги бекатда автобусни оломон ўраб олди. Тез орада оломон қарийб 3 минг кишига етди.

Воқеа содир бўлган жойга Ички ишлар вазирлиги ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг ходимлари, совет, партия ходимларидан 640 киши етиб келди, бироқ улар оммавий муштлашувнинг ва ҳарбий хизматчиларни калтаклашнинг олдини олишга муваффақ бўлмадилар. Натижада Ички ишлар вазирлиги ички қўшинларининг 5 аскари ва фуқаролардан уч нафари ҳалок бўлди. Милиция ходимларидан 25 киши жароҳатланди ва улар касалхонага ётқизилди.

Тунга бориб вазият бирмунча изга тушди, бироқ кескинлик сақланиб турди. Вилоят партия-хўжалик фаолларининг йиғилишида вужудга келган аҳвол таҳлил этилди. Йиғилиш 3 декабрь кечаси соат учда ўтказилди. Мажлисда Наманганга келган жумҳурият Олий Кенгашининг раиси М. И. Иброҳимов, Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков қатнашдилар.

Тартибсизликлар сабабларини ўрганиш юзасидан комиссия тузилди, жумҳурият Ички ишлар вазирлиги ва Прокуратураси тергов олиб бормоқда.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ВАШИНГТОН. Форс кўрфази атрофидаги танг аҳволни бартараф этишга уриниш доирасида Қўшма Штатлар билан Ироқ ўртасида бўладиган дипломатик мулоқотлар фақат икки томонлама бўлиши лозимлиги хусусида иккала давлат бир фикрга келди. Давлат департаментининг расмий вакили Маргарет Татуайлер хонимнинг маълум қилишича, дам олиш кунлари Американинг Бағдоддаги дипломатия миссияси бошлиғи Жозеф Уилсоннинг Ироқ ташқи ишлар вазири ўринбосари Низар Ҳамдун билан бўлган икки учрашуви натижасида, шунингдек «коалициядаги шериклар билан маслаҳатлашувлардан кейин» шундай қарор қабул қилинди. Унинг изоҳ беришича, бу нарса мўлжалланаётган Америка-Ироқ учрашувларида «фақат Қўшма Штатлар ва Ироқ вакиллари» қатнашишлари лозимлигини билдиради.

* * *

БОНН. Саар ўлкасининг бош вазири, Бундестагда бўлиб ўтган Умумгермания сайловида ГСДПдан канцлер лавозимига собиқ номзод Оскар Лафонтен Германия социал-демократик партияси раиси лавозимига овозга қўйилишдан бош тортди, ГСДП бошқарувининг вакили Эдуард Хойсен шуни хабар қилди. Лафонтенни партия раиси лавозимига кўрсатиш ташаббусини ГСДПнинг ҳозирги раҳбари Ханс-Йохен Фогель кўтариб чиққан эди. У партия раёсатининг бу ерда бўлиб ўтган мажлисида шуни таклиф қилган эди. Бундан ташқари у Лафонтенга мурожаат этиб, партиянинг парламентдаги фракциясига бошчилик қилишни ҳам сўради.

* * *

ТОКИО. Корея жумҳуриятининг президенти Ро Дэ У 13 декабрда Москвага расмий визит билан бориб, у ерда 16 декабргача бўлади. Президентнинг расмий вакили Ли Су Ден шуни эълон қилди, деб хабар қилади Ренхап ахборот агентлиги. Жанубий Корея маъмуриятининг бошлиғи Совет томонининг таклифига биноан ССЖИга боради.

* * *

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинада бошланган ҳарбий исённи ҳукуматга содиқ қўшинлар бостирди. Исёнчилар ҳарбий қўмондонликнинг юқори табақасини ишдан олиб ташлашни талаб қилдилар. Аргентина конституциясига биноан ҳарбий қўмондонликнинг юқори табақаси жумҳурият президенти томонидан тайинланади ва миллий конгресс томонидан тасдиқланади. Армия бўлинмалари итоатдан чиқиб кетган «командослар»нинг отрядлари қўлга олган пойтахт гарнизонини, шунингдек қуруқликдаги кучлар бош штабининг биносини ва пойтахт атрофидаги бошқа ҳарбий объектларни ҳужум қилиш йўли билан озод этдилар. Икки юздан кўпроқ исёнчи таслим бўлди.

* * *

ПАРИЖ. Франциянинг машҳур «Хотира мукофоти» тантанали вазиятда совет «Ёдгорлик» жамиятига топширилди. Халқаро ҳакамлар ҳайъати совет жамиятининг Сталин қатағонлари қурбонларини ҳимоя қилишга қўшган ҳиссаси учун уни шу мукофот билан тақдирлади. Парижнинг Шайо саройида мукофотни топшириш маросими бўлди, унда Франция президентининг рафиқаси, «Франс либерте» жамоат ташкилотининг раиси Даниэль Миттеран ҳозир бўлди. Шу маросимда «Ёдгорлик» жамияти Москва бўлимининг вакили шоир Евгений Евтушенко жамият аъзолари Сталин қатағонлари тарихи ҳеч қачон такрорланмаслиги учун қўлларидан келган ҳамма ишни қиладилар, деди.

* * *

ВАШИНГТОН. Мушкул вазиятлар вужудга келган тақдирда ССЖИ ва АҚШ раҳбарларининг бевосита фикрлашишларига имкон берадиган шошилинч алоқа йўли замонавийлаштириб бўлинганидан кейин яна нормал ишлай бошлади.

«Нозик алоқа» йўли ўрнатилгандан буён ўтган 27 йил мобайнида, деб таъкидлайди АП агентлиги, иккала томон 15 мартадан кўпроқ унинг ёрдамидан фойдаланди. 1967 йилги олти кунлик Араб-Исроил уруши давомида ундан фойдаланилганлиги жуда ўзига хос мисоллардан бири бўлган эди.

* * *

МЕХИКО. 1985—1990 йилларда Мексика пойтахти ер куррасининг энг кўп аҳоли яшайдиган шаҳри бўлиб қолаверди. Ҳозирги вақтда Мехико аҳолиси 20,2 миллион кишига етди. Яқинда БМТ нашр этган дунёдаги энг катта шаҳарлар маълумотномаси жадвалида шу маълумотлар бор.

Мексикадаги «Диа» газетасида эълон қилинган шу маълумотларда айтилишича, Мексикадан кейинги ўринларни Токио (18,1 миллион киши), Сан Пуалу (17,4 миллион киши) ва Нью-Йорк (16,2 миллион киши) эгаллаб турибди. Шанхай, Лос-Анжелис, Калькутта, Буэнос-Айрес, Бомбай, Сеул, Пекин ва Рио-Де-Жанейрода 10 миллиондан кўпроқ киши яшамоқда. Турли мамлакатлардаги 34 та шаҳарнинг ҳар бирида 5 миллиондан ортиқ аҳоли бор.

* * *

БЕРЛИН. Шарқий Германия ўлкаларида Совет Иттифоқига инсонпарварлик юзасидан ёрдам бериш кампанияси кенгайиб бормоқда. Бу кампанияга тобора кўпроқ сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ва айрим фуқаролар қўшилмоқдалар. Берлинда ДТ-64 ёшлар радиоси ва Мартин Лютер Кинг номидаги инжил черковининг жамоаси Волгоград аҳолиси учун озиқ-овқат маҳсулотлари, болалар таомлари, дори-дармонлар сотиб олиш учун пул тўплашга даъват этиб, фуқароларга мурожаат қилди.

«Солидаритетсдинст-Интернационал» ва «Тиббий ҳамкорлик врачлари ҳамжамияти» бирдамлик ташкилотлари Берлинда Чернобиль атом электр станциясидаги авария натижасида нурланиб шикастланган совет болаларига ёрдам бериш учун дастлабки қўшма тадбирни ўтказди. Бу ташкилот болалар уйи ва иккита касалхона учун Могилевга умумий қиймати 320 минг маркалик дори-дармон, кийим-кечак, озиқ-овқат, рўзғор техникаси келтирди. Берлин сенати ва Берлин врачлар палатаси Чернобиль болаларига махсус ёрдам кўрсатиш учун биргаликдаги ҳаракатлар режасини тузиб чиқди.

* * *

ПРАГА. Бу ерда ЧСФЖ ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Зденек Матейка билан АҚШ молия вазирининг ўринбосари Жон Робесон ўртасида музокаралар бўлиб ўтди. Чехословакияга Американинг ёрдам бериши масалалари муҳокама қилинди, деб хабар қилди ЧТК ахборот агентлиги.

АҚШ аввало иқтисодий ислоҳотга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш, атроф муҳитини муҳофаза қилиш юзасидан ҳамда хусусий корхонликни ривожлантириш ишида маслаҳат беришга ваъда қилди. ЧСФЖда хусусий секторни ривожлантириш учун АҚШда молиявий фонд барпо этишга алоҳида эътибор берилди, бу ҳақда Америка Президенти Жорж Буш Прагага қилган бир кунлик расмий ташрифи вақтида гапирган эди.

(ТАСС).

ХАЙРЛИ НАТИЖА, ҚУТЛУҒ РЕЖА

Ленин йўли районидаги бўрдоқичиликка ихтисослаштирилган «СССР 50 йиллиги» давлат хўжалиги меҳнат аҳли жорий йилни муваффақиятли якунламоқда. Сурхондарё вилоятининг 49 хўжалигидан турли ёшдаги бузоқларни қабул қилиб, парваришлаётган чорвадорлар йиллик режани бир ой барвақт уддалашга муваффақ бўлдилар. Халқимиз дастурхонига 1.810 тоннадан зиёд гўшт етказиб берилди. Тармоқдан жами 11,5 миллион сўм даромад, шу ҳисобдан 3 миллион сўмдан ортиқ фойда олиниши кўзда тутилмоқда.

Бундан атиги уч-тўрт йил муқаддам вилоятнинг давлат ва жамоа хўжаликлари шартномадаги бузоқларни вақтида етказиб бериши жиддий муаммо ҳисобланарди. Бўрдоқичилик хўжалигида жониворларни семиртириб, гўштга топширишдан келадиган фойданинг тенг ярми уларга берилиши қайта-қайта тушунтирилса-да, шериклар қандайдир ишонқирашмасди. Аслида шубҳага ўрин йўқ. Ҳар бир хўжаликдан келтирилган бузоқ бир-икки йил боқилгач, ҳўкиз бўлса гўштга топширилади, ғунажини унинг ўзига қайтарилади. Муҳими, ҳалиги гўшт ҳам бузоқ берган хўжаликнинг ҳисобига ўтказилиб, фойда тенг бўлинади. Бундай олганда, бўрдоқибоқарлар хизмати беминнатдир.

Бултурдан бошлаб бу ерга бузоқ топшираётганлар кўпаймоқда. Жорий йилнинг ўн ойида 49 хўжаликдан беш мингдан зиёд ёш мол қабул қилинди. Йўлдош Жўраев бошлиқ чорвачилик комплексида 6,5 минг жонивор парваришланаяпти. Моллар ёшига қараб жойлаштирилган. 500—600 бош қорамолга икки-уч киши қарайди. Бахтиёр Юсупов оиласи билан 500 молнинг ҳар бирини кунига 850 граммгача семиртираяпти. Фидокорона меҳнат самараси ҳам чакки эмас. Ойлик ўртача 500—550 сўмгача бораётир. Аҳмад Низомов оиласи 550 бўрдоқини, Жайлов Чориев оиласи эса минг бош бузоқни боқишмоқда.

— Йил охиригача давлатга бултургидан 90 тонна кўп гўшт топширишни кўзлаганмиз, — дейди директор Қўзи Амиров. — Икки минг тонналик режани бажариш бир неча йилдан буён орзу бўлиб қолаяпти. Бу йил ана шу ниятимиз амалга ошишига ҳамма имконият бор. Гўштга топширилаётган қорамолнинг тирик вазни ўртача 419 килограммдан тош босаётир. Эрта баҳорда даладаги кўк озуқани вақтида ўриб беролмаганимиз туфайли моллар семизлиги ўтган йилгидан бироз паст бўлди. Ҳозир бўрдоқибоқарларимиз бултурги кўрсаткичга эришишни кўзлашаяпти. Ҳамро Мисиров, Ғофур Тожиев, Хўшбоқ Абдиев, Абдуғаффор Холтўраев бошлиқ бригадалар мажбурият ҳисобига маҳсулот топшираётирлар. Чорвадорларимиз бир нарсадан хурсанд: илгари катта маблағ сарфланиб қурилган молхоналар ҳувиллаб ётарди. Эндиликда манзара бутунлай бошқача. Йил бошидан ижара пудратига ўтганмиз. Бўрдоқибоқар ихтиёридаги молларни тезроқ семиртириб, кўпроқ гўшт топширса, даромади юқори бўлади. Биз, раҳбарлар ва мутахассислар тўйимли озуқа етказиб бериш билан шуғулланамиз. Мавжуд суғориладиган майдонлардан 1300 тонна беда пичани, 6 минг тонна силос, 10 минг тонна сенаж, шоликор хўжаликлардан 500 тонна шоли похоли жамғардик. Бир тонна сенажга 200 килограмм похол аралаштириб буғлатилгач, сўнгра молларга берилаяпти.

Хўжаликда 9600 бош қорамол парвариш қилинмоқда. Уларни қишловдан талафотсиз олиб чиқиш тадбирлари белгиланган. Бунинг учун даставвал иссиқ жой, тўйимли озуқа керак. Шу боисдан жамики молхоналар сифатли таъмирланди, айвонларнинг теварагн маҳкамланди. Ҳозир 6 та озуқа цехи, бузоқларга атала тайёрлайдиган АЗМ аппарати ишлатилмоқда. Хашак ҳам, бошқа озуқалар ҳам димланиб, хушхўр қилиб берилаётганлиги моллар кунига ўртача 500 граммдан эт қўшишини таъминламоқда. Натижада бир йилда фақат семиртириш ҳисобидан 1.600 тонна гўшт топширилаяпти. Шу тариқа аҳоли эҳтиёжини қондиришга салмоқли улуш қўшиш учун мавжуд имкониятдан оқилона фойдаланилаётир. Жорий йилда 600 бош қорамол сўқимга боқиладиган махсус молхона тикланди. Бу бўрдоқиларнинг тирик вазнини янада кўпайтириш имконини беради. Шунингдек, бирйўла етти минг қорамолга озуқа тайёрлайдиган замонавий цех қурилмоқда.

Ана шулар эвазига келгуси йилда гўшт етиштиришни 2.200 тоннага етказиш мўлжалланмоқда. Айни пайтда 1991 йилнинг январь ва февраль ойларида гўштга бериладиган жониворлар ажратиб боқилаётир.

— Натижалар бундан ҳам салмоқли бўлиши мумкин, — дейди чорвачилик комплекси бошлиғи Йўлдош Жўраев. — Чунки кейинги уч-тўрт йилда амалга оширилган таъмирлаш ва қайта тиклаш ишлари бугунги кунда ўз самарасини бермоқда. Озуқа тарқатиш, гўнгни тозалаш тўлиқ механизациялаштирилди. Шунинг учун жониворларни парваришлаш кам ишчи кучи талаб қилмоқда. Эндиликда хўжаликни омихта ем, шелуха, кунжара билан мунтазам таъминлаш муаммоси кўндаланг бўлаётир. Шелухани Денов ёғ-экстракция заводидан ташиб келтирамиз. Баъзан беҳуда бориб келинади, озуқа бўлмайди. Сўнгги кезларда унинг сифатига чорвадорларимиз жиддий эътироз билдиришаяпти.

Дарҳақиқат, кейинги пайтда заводдан белгиланганидан ортиқча намликда шелуха чиқарилаётганлиги тўғрисида фикрлар айтилаяпти. Бўрдоқичилик хўжалигига келтирилган юқори намликдаги бундай озуқа тез бузилиши аниқ. Қолаверса, у сўқимга боқилаётган молларни кутилганидек семиртирмайди, нишхўрт кўп чиқади. Омихта ем таъминотида ҳам тез-тез узилишлар бўлмоқда.

Яна бир нарсани таъкидлаш ўринли: хўжалик бултурдан бошлаб мол гўнгини сотаяпти. Бундан яхшигина даромад келмоқда. Ўтган йили райондаги Будённий номли ва Ленин номли давлат хўжаликларига 120 минг сўмлик миқдорида маҳаллий ўғит сотилди. Эндиликда калий ўғити аралаштирилган чиринди гўнгни деҳқонларнинг ўзлари ташиб кетишаяпти. Бир томондан, молхоналар вақтида тозаланаётган бўлса, иккинчидан, хўжалик қўшимча даромад олаётир. Айни пайтда маҳаллий ўғит тупроқ унумдорлигини оширмоқда.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЙИЛГА ТАТИГУЛИК ТЎЙ

ПИСКЕНТЛИКЛАР УЧ КУН ДАВОМ ЭТГАН ҲОСИЛ БАЙРАМИДА КУНГИЛОЧАР ТОМОШАЛАРНИНГ ШОҲИДИ БУЛДИЛАР

Табиатнинг тантилигига гоҳида тасанно айтгинг келади. Қаранг: ўлкамизга қиш аллақачон ташриф буюрган бўлса-ю теварак-атрофда ҳамон куз шукуҳи, тароватн ҳукмрон. Шоир лутф этганидек:

Шабнам шовуллайди
боғлар қўйнида,
Салқин туман ичра
бўзарар тонглар.
Қуёшнинг эринчак
ёғдуларида
Нафис ялтирайди
баргихазонлар.

Шундай фараҳбахш паллада мўъжаз шаҳар — Пискент кўчалари турнақатор машиналарга, минглаб одамларга торлик қилиб қолди. Уларнинг сафи дақиқа сайин кенгайиб борар, ҳамма ўйингоҳ томон ошиқарди. Ахир, бугун — «Ҳосил байрами».

— Тезроқ, тезроқ! —чорлайди карнай-сурнай садолари.

— Шошилманг, эҳтиёт бўлинг! — огоҳлантиради мелисалар.

— Аёмингиз муборак! — сўзнигор орқали сухандоннинг табриги янграйди.

Манзилга бир амаллаб етган кишиларнинг чеҳрасида, шуурида эса эзгу туйғу, аъло руҳият. Ким савдо расталарини айланади, ким уй бекаларини алқаб-алқаб улар пишириб келган қатлама сомса, манти ва хонимни тановул этади; бундан ғайирлиги ортган ошпазлару кабобчилар овози борича ўз таомларини мақтайдилар. Биров «хўрозлар жанги»ни кузатади, бошқалар санъаткорлару дорбозлар атрофида парвона. Кўпчилик кўпкарини томоша қилмоқда. Теннисчилару курашчиларни олқишлаётган спорт ишқибозлари ҳам бирталай.

Бу ерда, шунингдек, кўплаб меҳмонларни учратасиз. Улар вилоятнинг Тошкент, Олмалиқ, Тўйтепа шаҳарлари, Ўрта Чирчиқ, Паркент, Бўка, Оққўрғон, Бўстонлиқ районлари, ҳатто Қозоғистон ва Тожикистон жумҳуриятларидан келишган.

— Пискентликлар қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг барча соҳаларида эришган меҳнат муваффақиятларидан яхши хабардормиз, — деди Бўстонлиқ район партия қўмитасининг котибаси К. Насриддинова. — Шунинг учун биз уларни табриклаш, шодликларига шерик бўлиш ниятида «Ҳосил байрами»га ташриф буюрдик.

Ҳурматли кишилар учун ажратилган махсус жойда эса илғор пахтакорлар, боғбонлар, соҳибкорлар, сабзавоткорлару чорвадорлар савлат тўкиб ўтиришибди. Охунбобоев номли жамоа хўжалигидан Норинбой Ҳасанов, «Ўзбекистон ССЖ 50 йиллиги» жамоа хўжалигидан Худойқул Маҳсумов, «Пискент» давлат хўжалигидан Бекмурод Норбўтаев, «Гулистон» жамоа хўжалигидан Ғайрат Эсеркепов, Свердлов номли жамоа хўжалигидан Темир Мирзақулов, Тельман номли жамоа хўжалигидан Зубайда Эшонқулова... Бариси ана шундай эҳтиромга лойиқ. Бунга ишонч ҳосил қилиш учун уларнинг дил сўзларини эшитмоқ керак.

Ғайрат ЭСЕРКЕПОВ:

— Муддаога нафақат астойдил меҳнат, балки уюшқоқлик, интизом ва масъулият, жипслик ҳамда ҳаракат бирлиги билангина етиш мумкин. Масалан, мен йиғим-теримнинг қизғин палласида кунига бункердан 10—12 тоннадан пахта тўкдим. Бунинг эвазига 100—120 сўм иш ҳақи олдим. Эрталабдан кечгача қанчалик тиришиб ишламайин, вақтдан, имкониятдан ниҳоятда унумли фойдаланмайин, агар пайкалларда мўлжалдаги ҳосил тўпланмаганда, ғўзани баргсизлантириш сифатли ўтказилмаганда, карта четида кўчма устахона бўлмаганда, пахта терувчилар шай ҳолатда турмаганларида эди, муродим ушалмасди. Тан олиш керак: бу йилги мавсумда суръатни жадаллаштириш, иш унумини оширишнинг мақбул ва тежамли усули қўлланилди. Ҳар бир механик-ҳайдовчига алоҳида майдон ажратилди. Пайкалларнинг агрегатлар бурилиш минтақасига тележкалар тайёрлаб қўйилди. Созловчи-чилангарлар, шпинделни ювувчилар дала бошида машиналарга кўз-қулоқ бўлиб туришди. Ғолиблар эса ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантириб борилди. Бунинг самараси суворийлар иши якунида яққол кўзга ташланмоқда.

Зубайда ЭШОНҚУЛОВА:

—Далада ишловчиларга эътибор берганмисиз? Уларнинг аксарияти — хотин-қизлар. Аслида рўзғор ташвиши, фарзанд тарбияси билан шуғулланиши лозим бўлган аёлларимиз йил — ўн икки ой мобайнида тиним нималигини билишмайди. Қишда хонадонлардан гўнг ташийди, ариқ-зовурларни тозалайди; кўкламда чигит экиш олдидан ер текислайди, қатқалоқни юмшатади, майдоннинг оласини тўлдиради, ғўзани ягана қилади; ёзда ниҳолларни чопиқдан чиқаради, чилпийди, ҳатто қатор ораларига оби ҳаёт тарайди; кузда эса ўз меҳнатининг маҳсули — оқ олтиннинг бир мисқоли ҳам қолмагунча пайкалдан бери келмайди. Бу юмушлар қанчалик оғир, машаққатли бўлмасин, ҳаммасини нолимасдан, сидқидил бажаради. Лекин эвазига ойига 30—40 сўм иш ҳақи олади, холос. Жорий йилда деҳқоннинг, айниқса хотин-қизларимизнинг елкасига офтоб тегди. Ўзбекистон ССЖ Президенти, жумҳурият партия ва ҳукумати аҳоли турмуш фаровонлигини яхшилаш юзасидан қатор фармон ва қарорлар қабул қилганликлари, хусусан терилган пахтага тўланадиган иш ҳақи оширилгани дала заҳматкашларининг руҳини кўтарди, ғайратига ғайрат қўшди. Бригадамиз аҳли пахта тайёрлаш йиллик режасини ошириб бажарганлигининг боиси шунда.

Темир МИРЗАҚУЛОВ:

— Бригада, звено ва ижара пудрати афзалликлари амалдаги йилда тўла исботландики, шу усулда иш юритган жамоалар маррага биринчилар қаторида етиб келдилар. Бизнинг оиладан қиёс: 20 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан пахта етиштирдик. Унинг юз фоизи юқори навга сотилди. Даромад ҳам шунга яраша. «КПСС XXVI съезди» давлат хўжалигидан Ҳайдар Қаршиев, Свердлов номли жамоа хўжалигидан Мавлон Топилов, «Гулистон» жамоа хўжалигидан Султонмурод Эсеркепов, «Пискент» давлат хўжалигидан Бойзоқ Ҳожиев, «Ўзбекистон ССЖ 50 йиллиги» жамоа хўжалигидан Музаффар Раҳмонов бошлиқ ва бошқа оилавий звеноларда ҳам белгиланганидан зиёд оқ олтин йиғиштириб олинди. Муҳими — режа барвақт бажарилди. Бу ҳол кузги-қишки юмушларни қулай муддатларда тугаллаш имконини берди.

Қўшимчаси шуки, лабзи ҳалол, чегасидан тош чақнайдиган ана шу марду майдонларнинг саъй-ҳаракатлари туфайли жорий йилда район бўйича 36.900 тонна ўрнига 38.500 тонна юқори нав пахта тайёрланди. Бу соҳадаги режа 104 фоиз уддаланди. Ялпи ҳосилнинг 28.980 тоннаси машиналар ёрдамида йиғиштириб олинди. Сабзавоткорлар, боғбонлар, соҳибкорлар ва чорвадорлар ҳам хўжалик йилини муваффақиятли якунладилар. Натижада мева, сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириш ҳажми кўпайди, гўшт ва сут тайёрлаш ҳамда давлатга сотиш салмоғи ортди.

«Ҳосил байрами» тантаналари уч кун давом этди. Район меҳнаткашлари кўплаб кўнгилочар томошалардан завқ-шавқ олдилар, ишлаб чиқариш илғорлари, кўрик-конкурслар ва мусобақаларнинг ғолиблари эса уйларига мукофот ҳамда совринлар билан қайтдилар.

— Йилга татийдиган шодиёна бўлди, — деди «Ўзбекистон ССЖ 50 йиллиги» жамоа хўжалигининг пешқадам бригада бошлиғи, III даража Меҳнат Шуҳрати ордени соҳиби Абдуғани Нишонов ўз таассуротларини ўртоқлашиб. — Каттаю кичик кўнгилли ҳордиқ чиқарди, айниқса дала меҳнаткашларининг чарчоқлари бутунлай тарқалиб кетди. Улар энди соғлом куч-ғайрат, эзгу ният билан ишлашларига, келгуси йилда бу йилгидан ҳам салмоқлироқ ютуқларни қўлга киритишларига имоним комил.

И. ЎТБОСАРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

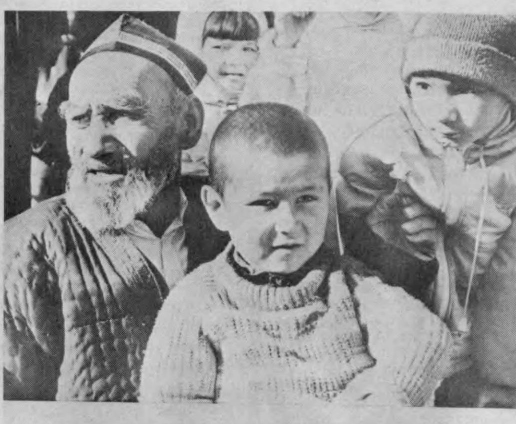

СУРАТЛАРДА: Ҳосил байрамидан лавҳалар. Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ЖАДАЛ СУРЪАТ

«Наманганирстрой» трести қурувчилари гидротехник иншоотларни бунёд этиш, каналларни бетонлаштириш билан бирга уй-жойларни тиклаш ишига ҳам муносиб ҳисса қўшиб келмоқдалар. Улар ўн иккинчи беш йилликнинг якунловчи йилида ўтган йилгидан 5,5 минг квадрат метр кўп, яъни 14,5 минг квадрат метр саҳини турар жойларни фойдаланишга топшириш учун барча имкониятларни ишга солишаяпти. Уйчи райони марказидаги 24 оилага мўлжалланган замонавий уй қурилиши юқори суръат билан олиб борилаётганлигини алоҳида таъкидлаш зарур. Бош пудратчи — Наманган механизациялашган кўчма колоннасининг азамат қурувчилари ҳозирги пайтда эшик-деразаларни ўрнатиш, пардозлаш ишларини бажариш билан шуғулланмоқдалар.

Ушбу уй қурилишида Р. Собиров ва Ю. Зуфаров ўртоқлар етакчилигидаги бригадаларнинг бунёдкорлари ўзаро мусобақани қизитган ҳолда меҳнат қилмоқдалар. Ҳар бири 16 нафардан тажрибали бинокорларни ўз сафига бирлаштирган бу меҳнат жамоалари ижара пудратига ўтганликлари туфайли қувончли натижаларга эришилмоқда. Бригадаларнинг қурувчилари 20—25 йилдан бери шу аҳил коллективда ишлаб келишаяпти, уларнинг ҳар бири 2—3 мутахассисликни пухта ўзлаштириб олишган. Шунинг учун ҳам улар кунлик ва ойлик топшириқларни ошириб бажаришмоқда.

— Уй-жой қурилишини янада жадаллаштириш учун ғишт заводи барпо этилмоқда, — дейди «Наманганирстрой» трести бошқарувчиси К. Турғунов. — Йилига 15 миллион дона пишган ғишт ишлаб чиқариладиган бу корхона кўп ўтмай ишга туширилади. Шу заводдан якка тартибда уй-жой қураётганларга ҳам зарур қурилиш материали берилади.

Ю. КОВАЧ,
Ўзбекистон ССЖ Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги матбуот марказининг мухбири.

САЛОМАТЛИК ПОСБОНЛИГИДА

Қўқонда иш олиб бораётган стоматология имплантацияси республика марказининг тиббий ходимлари ана шу касб эгалари сифатида танилган. Мана ҳозир ҳам марказ номига ихтиро учун бирйўла иккита муаллифлик гувоҳномаси келди.

Иккала ихтиро ҳам имплантация усули билан ясама тиш қўйишни такомиллаштиришга бағишланган. Мамлакатимизда ясама тишларнинг «умрбоқий»лигини таъминлашда дастлабки қадамлар қўйилмоқда.

— Имплантат материали ва конструкцияси алоҳида-алоҳида танланади, — деди марказ раҳбари, шаҳар стоматология поликлиникасининг бош врачи Б. Мансуров. — Амалда 55 ёшдан ошмаган соғлом кишиларгина имплантация қилинади. Сурункали касалликлар билан оғриган кишиларга имплантат қўйиб бўлмайди.

Ўрта Осиёда биринчи бўлиб Қўқонда ана шундай операциялар ўтказила бошланди. Бундан икки йил муқаддам биз врачлар Т. Муллаев, А. Исмоилов, шунингдек тиш техниклари Р. Петросян, И. Шокировлар билан биргаликда стоматология имплантацияси бўйича Бутуниттифоқ курсида таҳсил олдик. Қўқонга қайтиб келгач, шу соҳани ташкил этишга киришдик. Мазкур усулнинг муҳимлиги ва самаралилигини ҳисобга олган республика Соғлиқни сақлаш министрлиги поликлиникамиз базасида жумҳурият марказини ташкил этди.

— Бугунги кунгача марказимизда қарийб 500 киши операция қилиниб, 800 дан ортиқ имплантат — ясама тишлар ўрнатиладиган «устунчалар» қўйилди, — деб давом этди Бахтиёр Мансурович. — Имкониятга қараб даволаниш истагини билдирган барча кишиларга ёрдам беришга ҳаракат қиляпмиз.

Қўқонлик тиббиёт ходимлари ўзлаштирган янги усул тўғрисидаги хабар жуда тез тарқалди. Марказ номига даволаниш истаги билдирилган икки мингдан ортиқ хат келди. Шулардан бир ярим мингтаси навбатга қўйилди. Буюртмалар жумҳуриятимиздангина бўлмай, балки мамлакатимизнинг бошқа минтақаларидан, ҳатто чет эллардан ҳам олинмоқда.

Марказ ходимлари доимо изланишда бўлиб, илмий-тадқиқот ишларини давом эттирмоқдалар, турли ечимларни ҳал этишда компьютерлардан фойдаланмоқдалар. Вилоятда биринчи бўлиб Қўқон стоматология поликлиникасида ихтирочи ва рационализаторлар Бутуниттифоқ жамиятининг бошланғич ташкилоти тузилган эди. Жамиятга қарийб 50 киши аъзо бўлди ва улар 84 та рационализаторлик таклифи ҳамда 8 та ихтиро киритдилар.

Имплантация марказида тиш ва милкни даволашда организмдаги зарарли моддаларни сорбентлар ёрдамида чиқариб ташлаш усули қўллаНила бошлади. Ясама тиш қўйиш жараёнида ҳам сорбентлардан фойдаланиш самарали эканлиги маълум бўлди. Шафтоли ва ўрик, данак пўчоқларидан олинадиган сорбентлар яра тузалишини ва тўқималарни тиклашни тезлаштиради.

Ҳозир Қўқон ёғ-мой комбинатида ана шу препаратни ишлаб чиқариш учун хом ашё тайёрланмоқда. Сорбент эса Украина Фанлар академияси умумий ва ноорганик химия институтидан олинмоқда. Ҳадемай Қўқондаги корхонада ҳам сорбент ишлаб чиқарадиган цех ишга туширилади.

Аммо марказ фаолиятида ечимини кутаётган муаммолар ҳам оз эмас.

— Марказ тузилди, бироқ унга маблағ ажратилмади, — дейди бош врач. — Врачлар ва кичик тиббий ходимларнинг маошлари поликлиника ҳисобидан тўланмоқда. Бирорта ҳам ўқув юртида стамотология учун медицина ҳамширалари тайёрланмайди. Ҳамшираларни бизнинг соҳамизга ўргатиш учун анча вақт сарфланяпти. Махсус стационар йўқлиги сабабли марказимизга даво истаб келаётган кишиларни 1-шаҳар касалхонасига жойлаштиришга тўғри келмоқда. Кўплари эса меҳмонхона қидиришга мажбур бўлишмоқда. Марказимиз ўз ичига стационар ва меҳмонхонани олган ягона комплексга эга бўлиши керак. Тўғри, бизга 60 ўринли стационар қурилиши учун лойиҳа ишлаб чиқилган. Аммо иш шундан нарига ўтмаётир.

Б. БАҲТИЁРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Файзли кишилар

ТАРОЗИНИНГ ИККИ ПАЛЛАСИ

Тезгузарлик пенсионер Ҳасан бобо Маҳмудов билан бир бор гурунглашсангиз, дилкаш ва марокли суҳбат бўлганлиги умрбод ёдингизда қолади. Етмиш икки йиллик ялтироқ шакл-шамойилнинг қаери нурлию қаери доғли, қаери тўғрию қаери оғган? Дастлаб отахоннинг ўзи ҳақидаги сўзларини қаламга олдик.

Пахта гулли пиёла навбати билан дамба-дам айланади. Болалик, ўсмирлик паллалари, бир бурда нон илинжида яшаш тарзи. Қишлоқ одамларининг пишиқчилик кунларига мадори қуриб, эмаклаб етишишлари, баҳорнинг илк неъмати — балх тутлари меваси оқара бошлашидан тортиб, тирикчиликка яраган кунлар, бирбир эсга олинади.

— У кунларнинг ҳар бири катта китоб бўлади, — дейди Ҳасан бобо. — Мен ҳам сизлардек қаламкаш бўлишим мумкин эди. Мактаб сабоғидан кейин, 1932 йилда Бухородаги педагогика институтига ўқишга кирдим. Аммо оиламизнинг иқтисодий ночорлиги туфайли ўқишни давом эттира олмадим. Дилимда армон билан қишлоққа қайтдим. Ўша кезлар хўжалигимиз «Қизил байроқ» номи билан аталарди. Колхозда ишлай бошладим. Ҳисобчи қилиб қўйишди. Кейинчалик колхознинг ёрдамчи ҳисобчиси вазифасига ўтказишди. Ўша йиллар колхознинг 280 гектар майдони бўлиб, унда ипак пахта етиштириларди. Техника етишмас, барча юмушлар қўлда бажариларди. От, ҳўкиз, омоч деҳқоннинг мадори эди. Шундоқ бўлса-да гектаридан 30—32 центнердан ҳосил етиштириларди. Орадан 50 йилдан ортиқ вақт ўтган бўлса ҳам ҳосилдорлик ўша-ўша нуқтасида қолди.

1939 йилда қишлоқ йигити Ҳасан Маҳмудовнинг ҳаётида катта ўзгариш бўлди: уни партия аъзолигига қабул қилишди. Кунларнинг бирида райком котиби Ҳамро Маҳмудов ёш коммунист Ҳасанни ҳузурига чақирди.

— Райком инструкторлигига таклиф қилмоқчимиз. Фикринг қандай? — сўради котиб.

— Маъқул. кўрсангиз, розиман.

У район партия комитетида ишбилармонлигини кўрсатди. Кейинчалик район Совети ижроия комитети раиси ўринбосари, район партия комитети котиби каби масъул лавозимларда ишлаган кезларида ҳам бутун тажриба ва қобилиятини халқ манфаати йўлига бахшида этди. Тошкентдаги олий партия мактабини муваффақиятли тугаллаб келган Ҳасан Маҳмудовни 1952 йилда ўзи туғилиб ўсган «Қизил байроқ» колхозига раисликка тайинлашди.

Хўжаликнинг кўпгина соҳалари оқсаб қолган, ҳосилдорлик паст эди. Ҳар бир меҳнат кунига атиги 30 граммдан ғалла, 31 тийиндан пул тўғри келарди.

Орадан кўп ўтмай, хайрли ишлар кўзга ташланди. Пахта ҳосилдорлиги 34 центнердан ошди. Ҳар бир меҳнат кунига 4,5 килограмм ғалла, 160 сўмдан пул берилди. Ўша кезларда колхознинг қўйи 20 мингдан кўп эди. 1500 бош қорамол, 300 бош от, 100 бош туя парвариш қилинарди. Хўжаликнинг йиллик умумий даромади 2—2,5 миллион сўмга етди. Район партия комитети ташаббускор раисни қолоқ «Боғиафзал» колхозига раҳбарликка юборди. Бу ерда ҳам Ҳасан Маҳмудов ўзини кўрсатди.

— Биласизлармн, биз нега олдинга силжимай қўйдик? Биринчидан, ерни бездирдик, иккинчидан, деҳқон ернинг кучига лойиқ юк ортишни унутиб қўйди, —деди отахон. — Йилдан-йилга юкини оширдик. Алмашлаб экиш оғизда қолди. Гулзорлар пахта бўлди, узумзорга пахта экилди. Ғўза чин барг чиқармасиданоқ тепасида ақлдонлар кўпайди. Ғўзанинг ривожланиш палласида чеканка қиласан, деб туриб олишди. Бўлиқ, тўлишаётган кўсаклар самолёт дорисидан қовжираб, чаноғи тошчага айланди. Вакилбозлик авж олди. Бугунги битта вакил эртасига иккита бўлди. Тонг оқармасданоқ бошланган зуғум кеч оқшомгача давом этди. Қорда, қировда йилт этган бир чигитни излаган кунлар бўлди. Одамларнинг мол боқишга имкони қолмади. Пахта остонага келиб тақалди. Томорқага сабзавот эмас, мол озуқаси экилди. Битта сигир рўзғорнинг ишонган таянчига айланиб қолган кунлар эди. Эркаклар иш ахтариб шаҳарга равона бўлдилар. Кунлардан хайр-барака қочди. Қоғозда бору хирмонда йўқ...

Илгари мажлисбозлик кам, амалий иш кўп эди. Ҳозир-чи? Одамлар ўртасидан меҳр-оқибат кўтарилган. Можаролар авжга чиқди. Ҳамма жойда мажлисбозлик. Қайта қуриш оғир кечаяпти.

Ҳасан бобо гапидан бир зум тўхтаб, пиёладаги чойини ҳўплади.

— Яна нималардан ташвишдасиз?

— Илгарироқ таъзия бўлган қишлоқда камида бир ой тўй-тантаналар ўтказилмасди. Бугун юзхотир кўтарилди. Қўшниси бугун таъзиядор бўлса, эртаси униси тўй бошлаяпти. Нималар бўлаяпти ўзи, деб ўйлаб қоламан. Фақат бир нарсадан хурсандман. Одамларга ер тақсимлаб берилганлиги ажойиб иш бўлди. Яна бир фикримни айтай — хўжаликларда от-аравани ташкил қилиш керак. Иложи бўлса, ҳар бир бригадада уч-тўрттадан от-арава бўлсин. Хўжалик раҳбарлари ҳам от минсалар тузук бўларди. Агроном, ҳисобчи, партком, раис— ҳар бири хўжаликнинг машинасида юради. Енгилгидан тортиб ҳайдовчига ҳақ тўлашни тежаса бўлади-ку!

Яқинда Шофиркон ноҳиясидаги Иброҳим Мўминов номли колхозда яшовчи Ҳасан бобо Маҳмудов хонадонида катта тантана бўлди. Отахон ва умр йўлдоши Умрия ая «КПСС сафида 50 йил» нишони билан тақдирландилар. Илгари Ҳасан бобо Меҳнат Қизил Байроқ, «Ҳурмат» орденлари олганди.

Ибратли оиланинг 8 фарзанди ҳам эл ишига камарбаста. Улар муаллим, шифокор, олим. Бирбиридан ширин 30 нафар набиралари бор. Шу боис пири бадавлатдир улар.

Ҳасан бобо билан Умрия аянинг ширин умрини тарозининг икки палласига ўхшатгим бор. Унинг икки палласида баробар юк бўлгандагина мувозанат бузилмайди.

Дилмурод ЖАББОР.

ИСМУ ШАРИФ ХУСУСИДА

Тил ва дил

Оламда ҳамма нарсанинг номи бор. Кишилар буюм, нарса, ҳодисаларга ном қўймасдан яшай олмайдилар. Масалан, икки миллионга яқин ҳайвон тури, қарийб ярим миллион ўсимлик навлари маълум, бу тур ва навлар, ўз навбатида, яна кўплаб майда хилларга бўлинади. Ана шулардан ҳар бирининг илмий атамаси мавжуд.

Бутун дунёда ишлаб чиқариладиган миллион-миллион хил товарлар, ҳатто осмон жисмлари, 3 мингдан ортиқ юлдуз ҳам номсиз эмас.

Ер куррасида неча миллиард одам яшайди, ҳар йили 100 миллиондан ортиқ бола туғилади. Ҳаммасининг исми бор. Ундан ташқари кишиларнинг фамилиялари, кўпгина ҳолларда яна ота исмлари (шарифлари) ҳам бўлади. Киши номлари, ота исмлари, лақаблари мавжмуи илмий тилда атропонимлар (антропонимия), киши номларини ўрганадиган фан эса антропонимика дейилади.

Болага от қўйиш жамият тараққиётининг қайси босқичидан бошланганини ҳозир ҳеч ким айтиб беролмайди. Лекин шу нарса аниқки, бу одат жуда қадим замонлардан буён давом этиб келади. Гўдакка қўйилган исмда ота-онанинг чексиз умиди, орзу-истаклари мужассамлашади. Шунинг учун ҳам фарзандга қачон ва қандай от қўйилганидан қатъий назар, бу исм энди умуминсоний маданият ва халқ ижодиёти ёдгорликлари қаторидан ўрин олади, бошқача айтганда, боланинг исмида ота-онанинг, бинобарин, жамиятнинг эзгу нияти ва муқаддас ҳистуйғулари ўз аксини топади.

Дунёда қанча исм борлигини ҳеч ким билмайди. Бемалол айтиш мумкинки, исмлар сон-саноқсиз. Ўзбек номларининг ўзи 15 мингдан ошади. Улар орасида қадимий туркий, арабча, форсча-тожикча отлар ҳам бор. Маъноси тушунарлилари билан бир қаторда, келиб чиқиши кўпчиликка номаълум бўлган отлар ҳам бор. Хусусан, арабча ва форсча-тожикча исмлар маъносини ҳамма ҳам тушунавермайди. Масалан, Аҳмад, Маҳмуд, Ҳамид, Ҳомид каби исмлар арабча — ҳамдусано, мақтов сўзидан келиб чиққанини мутахассисларгина айтиб бера оладилар.

Исмларнинг бошқа сирлари ҳам бор. Масалан, Муҳаммад сўнгги пайғамбарнинг исми бўлганидан тақводор мусулмонлар албатта тўнғич ўғилларини шу ном билан атаганлар. Болтабой, Тешабой, Темир, Тошбой, Бўрибой, Қўчқор каби исмларнинг маъноси ҳамма учун тушунарли бўлса ҳам, лекин уларнинг этнографиясини, яъни болага нима учун шундай от қўйилганлигини махсус текширишлар йўли билангина аниқлаш мумкин.

Биз бу ўринда исм ҳақида эмас, балки кўпроқ фамилия тўғрисида гапирмоқчимиз. Чунки ўзбек тилига давлат тили мақоми берилиши билан талай кишилар фамилиядан воз кечмоқдалар. Лекин гап шакл ҳақида эмас, балки моҳият устида бормоғи керак.

Қайси соҳа бўлмасин, ҳар бир даврнинг ўз хусусияти бўлади. Муболағасиз айтиш мумкинки, фамилиянинг пайдо бўлиши ҳозирги замон антропонимикасининг кашфиётидир. Чунки у замон тақозоси билан дунёга келган.

Бир хил исмли кишиларни фарқ қилиш учун лақаблар дунёга келган. Масалан, мен туғилиб ўсган Тамтум қишлоғида улар кўп булар эди. Чунончи, Абди деган уч киши бор эди, улардан бирининг исми Абди йўғон (бир сўзли, ўжар киши эди), бирини Абди гаранг ёки Абди заранг (қулоғи оғир эди), яна бириники Абду девона (мўминқобил, бечораҳол) эди. Мутахассислар лақабни фамилиянинг ибтидоий шакли деб ҳисоблайдилар. Бир қанча халқларда, масалан, русларда лақаб авлоддан-авлодга ўтган ва бора-бора фамилияга айланган. Толстой, Толстов, Биков, Жеребцов, Кобилин каби фамилиялар асли лақаблардир.

Хўш, фамилиянинг ўзи нима? Фамилия оиланинг, кўпинча бир сулоланинг умумий номидир. Фамилия атамаси асли лотинча фамулус сўзидан келиб чиққан бўлиб, қадимги Римда «Шу уйнинг қули» деган маънони билдирган. Рус тилида фамилия сўзининг бир неча маъноси бор, чунончи бир аждоддан тарқалган бир неча авлод, ҳатто бир оила аъзолари ҳам фамилия дейилади. Ўзбек тилига кирган помил чой сўзи ҳам русча фамильний, яъни бир ота-болага тегишли корхона (завод, фабрика)да тайёрланган маъносини билдиради.

Фамилия узоқ давр маҳсулидир. У дастлаб XI асрда Италияда феодалларнинг отадан болага мерос бўлиб қоладиган ерларининг бир сулолага тегишли эканини расмийлаштириш зарурияти туфайли пайдо бўлди. Кейин XII асрда Франция ва Англияга тарқалган. Европада унинг узил-кесил шаклланиши учун 4—5 аср керак бўлди. Россияда фамилия XVI—XIX асрларда, Японияда 1968 йилда, Туркияда эса 1926 ва 1934 йилларда Мустафо Камол Отатурк фармони билан қабул қилинган. Ўрта Осиёда, жумладан Ўзбекистонда улар асосан кейинги 40—50 йил ичида рус фамилиялари таъсирида вужудга келди.

Рус фамилияларининг аксари қисми отасининг исмидан ясалган: Иванов, Васильев, Петров ва ҳ. к. Биргина Москва шаҳрида 90 мингдан кўпроқ Иванов бор. Отасининг лақабидан ҳам фамилиялар ясалган: Хромов (хромой— «чўлоқ»), Мудрецов (мудрий— «донишманд») ва бошқалар.

Бир қанча ҳолларда ота-боболари яшаб келган ёки эгалик қилган жойларнинг номларидан ҳам фамилиялар пайдо бўлган: Москвин, Москвитин, Шуйский (Шуя дарёси номидан), Терешкова (Терешка дарёси номидан) ва ҳ. к. Бизда ҳам Андижоний, Намангоний Самарқандий, Бухорий каби нисбаларни фамилия деса бўлаверади. Россияда бутун бир қишлоқ аҳли фамилияси битта бўлган ҳоллар ҳам учрайди — улар учун шу қишлоқ номи ёки аждодлардан бирontasининг исми ёинки лақаби фамилия бўлиб хизмат қилган.

Кўриниб турибдики, рус фамилияларининг охиридаги қўшимчалар бир хил эмас, лекин **-ов, -ев** қўшимчалари энг кўп учрайди. Ўрта Осиё халқлари, жумладан ўзбеклар ана шу шаклни қабул қилган: отасининг, баъзан бувасининг исмига **-ов, -ев** қўшилса бас, фамилия тайёр!

Киши учун фамилия керакми, деган савол туғилади. Бизнингча керак. Жамият тараққиётининг ҳозирги босқичида фамилия бўлиши шарт. Биринчидан, у сулола кўрсаткичи ҳисобланади, кишиларнинг қон-қардошлигини исботлайди, иккинчидан ҳар хил меросий мулкларни расмийлаштириш ишини осонлаштиради. Ёзув-чизув ишларида, аҳоли рўйхати каби тадбирларда кишилар фақат исмларига қараб қоғозга туширилса, уларни бир-бирларидан фарқ қилиш қийин бўларди.

Сўз фақат фамилиянинг шакли тўғрисида бормоғи керак. Масалан, ўзбеклар учун рус фамилиясининг шаклини қабул қилиш шартми? Бу ҳақда ўйлаб кўришга тўғри келади. Ғафур Ғулом, Ҳаким Назир каби тахаллус шаклидаги шоирона исм-шарфлардан қайси бири фамилия? Қоидага кўра фамилия бир сўздан иборат бўлмоғи керак. Масалан, Ғарбий Европада ота исми (отчество) йўқ: Рональд Рейган, Франсуа Миттеран, Маргарет Тэтчер ва бошқалар. Бундай ҳолларда Рейган, Миттеран, Тэтчер деганда бутун бир сулола тушунилади. Иззат Султон, Ҳабиб Нуъмон шаклидаги исми-шарифлардан фамилия ясаб бўлмайди. Лекин бизда ҳам фамилия ясайдиган воситалар йўқ эмас. Масалан, Ашрафий, Мавлоний кабилар фамилия тусини олди-ку. Лазиззода, Раҳматуллин, Маллен шаклида фамилия ясаса ҳам бўлар экан. Алавийлар сулоласидан бўлган шоира ва фольклорчи олима Музайяна Алавия ўзига мослаб фамилия қўйиб олган эди.

Бизда фамилия бўлган эмас, биз учун керак ҳам эмас, дейиш осон. Ҳар бир нарса замона талаби ва турмуш эҳтиёжларидан келиб чиқади. СССРда никоҳ ва оила тўғрисидаги қонунлар ишлаб чиқилаётганда фамилия терминининг илмий таърифига эҳтиёж туғилди. Шу муносабат билан ССЖИнинг ЗАГС Бош бошқармаси ССЖИ Фанлар академияси Этнография институтининг ономастика (атоқли отлар) гуруҳига мурожаат қилди. Муҳокамадан сўнг фамилиянинг таърифи қабул қилинди: фамилия бу оиланинг меросий номи бўлиб, камида уч авлодгача ўзгармаган бўлиши керак. Демак, фамилия юридик куч олди.

Ота исми ҳақида ҳам ўйлаб кўришга тўғри келади. Каттага ҳам, кичикка ҳам, амалдорга ҳам, оддий кишига ҳам, масалан, Эркин Аҳмедович деб мурожаат қилиш мумкин. Ғарб мамлакатларида ота исми йўқ. Бироқ сэр, жаноб, синъор, синъорина, мисс, фрау каби мурожаат терминлари ишлатилади. Эҳтимол бизда ҳам тақсир, афандим, жаноб сингари деярли истеъмолдан чиққан мурожаат сўзларига эҳтиёж туғилар.

Антропонимик усулимиз узил-кесил ҳал қилинмаган экан, бу масалани дўппини ерга олиб қўйиб, «етти ўлчаб бир кес» қабилида ҳал қилиш керак. Демак, фамилия бўлиши шарт, бу — давр талаби. Акс ҳолда сулола авлодлари ўртасидаги юридик алоқа узилади. Ота исми ҳам бўлгани маъқул кўринади. Бу соҳада, эҳтимол, баъзи бир туркий халқлар тажрибаси қўл келар. Масалан, озарбайжонлар уч таркибий қисмли шаклни ўзларига мослаб қабул қилишган: «Тофиқ Магомед ўғли Аҳмедов. Бунда фақат учинчи таркибий қисм — фамилиянинг шакли ҳақида ўйлаб кўришга тўғри келади.

Шу билан бир қаторда эскиликни ҳам унутмаслик керак. Араб алифбоси минг йилдан ортиқ давр давомида амалда бўлган экан, арабча номлаш усули ҳам қонқонимизга сингиб кетган. Ат-Термизий, Ал-Хоразмий, Ибн Сино каби алломаларнинг номлари арабча исм қоидаси асосига қурилган. Хусусан, ўз сулоласининг шажарасини тузмоқчи бўлган киши ибн унсурини ишлатса шажара жуда ҳам ифодали ва ихчам чиқади (маълум-машҳур кишиларнинг шажаралари ана шундай тузилган).

Фамилиянинг бўлиши яна шунинг учун ҳам шартки, киши ҳақида қисқача маълумот олишга мўлжалланган ҳамма ҳужжатларда (жумладан, хорижий мамлакатларда) исм ва фамилиянгиз ҳақида айрим-айрим саволлар бор. Табиб табиб эмас, бошидан кечирган табиб. Бозор иқтисодиётига ўтаётган эканмиз, фермерлар, заводчилар, ижарачилар, мененжерлар, спонсорлар, ишбилармонлар сулоласи етишиб чиқиши табиийдир. Бундай тадбиркорлар учун албатта фамилия керак.

Исм-фамилия ҳақидаги фикр муносабати билан ҳозирги авлод кишиларимизнинг, хусусан амалдорлар ва зиёлиларнинг бу соҳада ўзларини нокамтарона тутишлари, тўғрироғи маданийлашган бирон мамлакатда учрамайдиган даражада ўз номларини болахонадор қилиб улуғлаши ҳақида бир-икки оғиз сўз айтмоқчимиз. Бундан бир неча йил олдин машҳур ҳинд артисти жумҳуриятимизга келганда у кишига таниқли артистларимиздан бирини «СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти лауреати, ЎзССР фалон жамиятининг раиси, СССР Олий Советининг депутати Фалончиев Фалончи Фалончиевич» деб таништирганларида, ҳинд артисти қисқагина қилиб «Раж Капур» деб қўл чўзган экан.

Халқ кийимларимизга, унвонларимизга, даражаларимизга, лавозимларимизга қарабгина эмас, балки ҳақиқий хизматимизга, ишимизга, фикр-мушоҳадаларимизга, хатти-ҳаракатимизга қараб баҳоимизни бераверади. Ўзимизни ҳар қадамда кўз-кўз қилишимиз шарт эмас.

Менинг назаримда, бу соҳада ҳам қайта қуриш вақти келди. Энди отдангина эмас, эгардан ҳам тушиш, оддий халқ билан ёнма-ён юриш керак. Энди сергак тортиш пайтидир, орденлар, унвонлар оғушида парвоз қилиш вақти тугади. Масалан, матбуотда кишиларнинг барча унвонларини санаб ўтиш, айниқса ҳамма танийдиган машҳур кишиларни ҳар сафар халққа таништириш шарт эмас, исм-фамилиялари ёзилса бўлди. Аксинча, агар ҳеч ким танимайдиган кишининг исм-фамилияси маълум ва машҳур зиёлиникига ўхшаш бўлса, ундай ҳолда касбкорини ёзиб қўйиш керак.

Камтарликнинг завол топаётганига яна бир мисол. Бир амаллаб китоб ёзамиз-да, тепасига исм-фамилиямизни катта қилиб «Эшмат Тошматов» деб ёздириб қўямиз. Агар китоб бирон машҳур арбобнинг, айтайлик, шоирнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган бўлса, ўша машҳурнинг номидан кўра муаллифнинг фамилияси йирик ҳарфларда босилган бўлади.

Илгари эса китобнинг энг охирига муаллифнинг номи ёзиб қўйилгувчи эди. Қанчадан-қанча қимматли қўлёзмаларнинг муаллифлари, ҳаттотлари ҳамон номаълум. Чунки улар ўз номларини китобнинг тепасига эмас, балки энг охирига майда ҳарфлар билан битиб қўйишган ёки умуман ёзишмаган. Бу битиклар эскиб кетган. Ёинки ўқиб бўлмайдиган даражага етган. Лекин асарлари умумхалқ мулки бўлиб қолган.

Суюн ҚОРАЕВ.

Табиат ва инсон

МУШТАРАК МАҚСАД

Балиқчи балиқчини узоқдан кўради, деган гап бор. Беньков номидаги рассомчилик билим юрти ўқувчиси Стас Комягин ўзининг мольберти билан ҳайвонот боғига келганида табиийки биринчи бўлиб кўзи жониворлар оламига меҳр қўйган, уларни ҳаётининг мақсади деб билган Вадим Бутникка тушди. Ҳа, Вадим бир вақтлар ўзини педагогикада синаб кўрмоқчи эди. Пединститутни тамомлагач, айтишларига қараганда, бинойидек логопед ҳам бўлиб ишлаган. Кейинчалик ҳайвонот боғига борди-да, энди бу ердан кета олмаслигини тушуниб етди. Қисқасини айтганда, аввалги иши ҳам, маълумоти ҳам чиппакка чиқди.

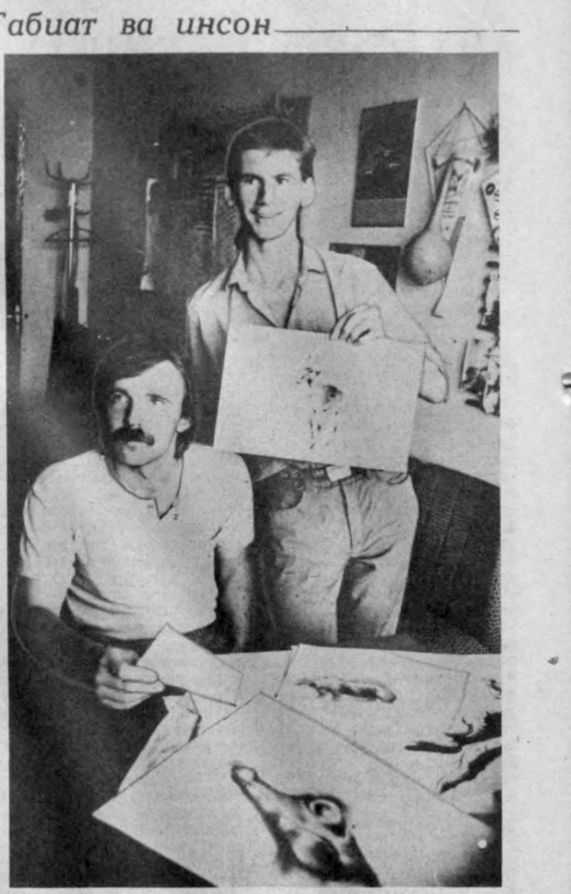

Ҳайвонот боғига ишга кирганидан ўзида йўқ хурсанд эди. Қўл остидагиларни боқиб, қафасларни тозаларди ва уларнинг қилиқларини кузатарди. Жониворларнинг гапира олмаслигини, шунинг учун ожизлигини билиб, иложи борича ёрдам бериш кераклигини тушуниб етгани учун ҳам у Тошкент қишлоқ хўжалиги институтининг зооветеринария факультетига ўқишга кирди.

Ҳамма Вадимнинг ҳайвонларни яхши боқиб, уларга ғамхўрлик қилувчи ишчи эканлигини билса-да, лекин носирлигидан кўпчилик бехабардир. У ёзган ҳикояларнинг қаҳрамонлари ўз қўл остидаги ҳайвонлар, яъни тошбақа, илон, тўнғиз ва ҳоказолар.

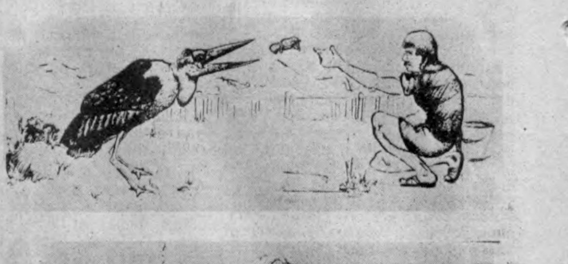

Аслини олганда бу ерда яшаётган ҳар бир ҳайвон Вадимнинг янги ҳикояси қаҳрамони бўлиши мумкин, фақат намунали хулқи билан унинг эътиборини қозониши керак. Дарвоқе, Стас Кемягин ҳам истаганининг расмини чиза олади. Ҳа, у рассом. Ҳайвонларни тасвирлашни севади. Ўйлайманки, икковининг орасидаги дўстликнинг сабабини тушунтириш шарт эмас. Шундоқ ҳам аниқ. Ҳайвонларга меҳр, уларни ўрганишга интилиш ҳамда қилиқларини эслаб қолиш, одамларнинг табиатга юз ўгиришлари, ожиз жониворларнинг қийинчиликларини ҳис эта билиш, раҳм-шафқатли бўлиш Вадим Бутник ҳикояларининг мавзуидир. Стас Комягиннинг расмлари ҳамда икки оғайнининг сурати билан танишинг.

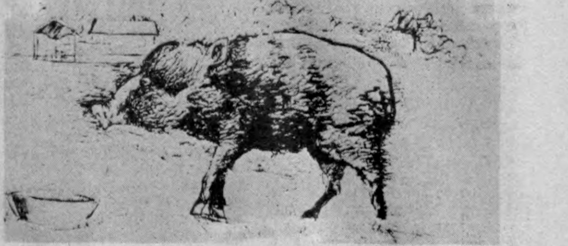

Е. ТРАВАС.

СПОРТ

● ШАХМАТ

ЧЕМПИОН ЯНА ОЛДИНГА ЧИҚДИ

Маълумки, таниқли совет гроссмейстерлари Гарри Каспаров билан Анатолий Карпов ўртасида ўтаётган жаҳон биринчилиги учун матчнинг ўн олтинчи партияси 88-юришдан сўнг тож соҳибининг қўли баланд ҳолда кечиктирилган эди. Эслатиб ўтамиз: оқ доналарни сурган Гарри Каспаров ихтиёрида руҳ, фил ва пиёда қолган эди. Гарчи Карповда рух, от ва пиёда бўлса-да, аммо унинг кучлари қисиб қўйилган, аспга йўл йўқ, шоҳ эса бурчакда қолиб кетганди. Бу оқ доналарнинг бемалол ҳаракат қилишига имкон берар, қораларнинг эса эркин «нафас олиши»га йўл қўймас эди. Жаҳон чемпиони ана шу қулай вазиятдан моҳирона фойдаланди. У 102-юришда рақибини таслим бўлишга мажбур этди.

Шундай қилиб, ўн олти партиядан сўнг Гарри Каспаров матчда иккинчи марта олдинга чиқди. Ҳисоб: 8,5:7,5. Бошқача айтганда, икки партияни ғалаба билан якунлаб, бирини бой берди, ўн уч партияда эса кучлар тенг келиб, томонлар битимга келишдилар.

● ШАЙБАЛИ ХОККЕЙ

КУЧЛИ УНЛИК

Мана, бир неча ой давом этган мамлакат биринчилигининг илк босқич мусобақалари ниҳоясига етди. Олтин медаллар учун курашни давом эттирадиган кучли ўн команда узил-кесил аниқланди. Бу сўнгги учрашувлардан сўнг маълум бўлди. Айни чоғда пешқадамлар сафида ўзгаришлар рўй берди. Кўп муддат карвонбошилик қилган Москва динамочилари ўз мавқеларини бой бериб қўйдилар. Улар ҳамшаҳарлари ва доимий рақиблари — спартакчиларга 4:6 ҳисобида ютқазишди. «Крилья Советов» клуби устидан 3:2 ҳисобида ғалаба қозонган Москва армиячилари мавсумда илк бор биринчи ўринга кўтарилдилар. Улар жамғармасидаги очколарни 42 тага етказиб, олдинга ўтиб олишди.

Динамочиларни мағлубиятга учратган «Спартак» командаси уларга етиб олди. Иккала клуб ҳисобида 41 тадан очко бор.

Бошқа учрашувлар натижаси: «Торпедо» (Нижний Новгород) — «Динамо» (Минск) — 5:3, «Этил» (Қозон) — «Сокол» (Киев) — 0:3, «Трактор» — «Динамо» (Рига) — 3:4, «Торпедо» (Усть-Каменогорск) — «Торпедо» (Ярославль) — 4:4, «Автомобилист» — АСК (Ленинград) — 3:3.

Кучли ўнликдан ўрин олган командалар янги йилдан сўнг олтин медаллар учун курашни давом эттирадилар.

Шу орада «Известия» рўзномаси соврини учун анъанавий халқаро мусобақа бўлиб ўтади. Мамлакатимизнинг кучли командалари чет эл сафарига йўл оладилар. Масалан, Москванинг «Динамо», МАСК, Воскресенскнинг «Химик» жамоалари Шимолий Американинг профессионал клублари билан ўртоқлик учрашувлари ўтказадилар. Охирги команда эса океан ортидаги баҳсларни бошлаб юборди. Аммо «Лос-Анжелес Кингз» клуби билан бўлган илк учрашувда «Химик»нинг омади келмади. Унда майдон эгалари 5:1 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Муҳаррир вазифасини бажарувчи Н. ЁҚУБОВ.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

КЕКСА МУСАВВИР АЁЛ

Кубалик 96 яшар Мария-Пепа Ламарке тасвирий санъат соҳасида энг узоқ ишлагани ва бой тажриба тўплагани учун ҳам Гиннес рекордлар китобидан ўрин олиши мумкин. Гуантанамо шаҳрида туғилиб ўсган бу аёлда сурат чизишга ҳавас ниҳоятда барвақт, болалик йилларида уйғонган бўлиб, ҳалигача қадар сусайгани йўқ. Мария-Пепа севган касбини 100 ёшни қоралаб қолганида ҳам ташламаяпти. Натюрморт чизишни айниқса яхши кўрадиган бу аёл асарларида иссиқ ўлкаларга хос ранглар ўз ифодасини топган. Улар ҳозирги кунда дунёнинг кўпгина давлатларидаги музейларга кўрк бермоқда.

Қарилик ҳассос рассомга бу иш билан мунтазам шуғулланишига халақит бермаяпти. У айни чоғда фортепьяно чалишни канда қилмаяпти, маданий ҳаёт янгиликларини диққат билан кузатиб бормоқда, жаҳон адабиёти намуналари билан танишишга ҳар куни бир неча соат вақт ажратмоқда. «Ҳаётим давомида кўп нарсаларни кўришга мушарраф бўлдим, — дейди кекса аёл. — Эндиги ниятим — бир асрлик умрни кўриш. Менинг икки акам бўлиб, улар бу маррадан ўтиб кетишди».

ҲАММА НАРСА ЖОЙИДА

«О. К.» (О'Кей) америкача энг машҳур ифодалардан бўлиб, унинг келиб чиқиши тўғрисида ҳалигача кўп баҳс бормоқда. Мутахассислар шунга ўхшаш жумбоқ ва гаплар орасидан қуйидагини ҳақиқатга мос, деб ҳисобламоқдалар.

О'Келли деган почта ходими ўтган аср ўрталарида ўзи олган ва юборган посилкаларига шахсий исми-шарифининг «О.К.» деган қисқарган ҳарфларини қўя бошлади. Бу билан у ҳамма нарса жойида, деган маънони англатмоқчи эди.

«О.К.» белгисини телеграф хизматидан қабул қилинган ахборотни тасдиқлаш маъносида 1844 йилдан расмий равишда қўллана бошладилар.

Ойнаи жаҳонда

7 ДЕКАБРЬ, ЖУМА

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Зоология. Сув ва қуруқликда яшовчилар.
12.00 «Тезликнинг тизгинланиши», «Ёрдамчилар мактаби». Телефильмлар.
12.30 Биология. Ҳужайрада модда ва уларнинг алмашинуви.
13.00 «Революция вакolати билан». Бадиий фильм. 3-серия.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Ўзбекистон саноати: моддий-техника ресурсларидан оқилона фойдаланайлик».
18.40 «Қўшиқ айтиш — орзуим». Ю. Юсупов, И. Қирғизов.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Ўзбекистон ССЖ Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
20.00 Тижорат хабарлари.
20.10 «Илмий мулоқотлар».
20.30 «Ахборот».
20.50 Дилрабо концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Ўзбекистон Компартияси XXII съездида.
23.00 «Индинги кун жадвали». Бадиий фильм («Беларусьфильм»).
00.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Бу оқшомда» (рус тилида).
20.00 «Пульс». Информацион кўрсатув (рус тилида).
20.10 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ранда». Танқидий тележурнал.
22.40 «Ғаройиб воқеа». Бадиий фильм.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.
10.10 «Сўз». Бадиий-публицистик программа.
12.10 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
13.00 «Время».
13.40 «Цам» мўғул байрами.
14.10 Л. Тимофеева чалади (фортепьяно).

* * *

16.00 «Малиновка ва айиқ». Мультфильм.
16.15 «Гюмриец» .Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 1988 йили зилзила фожиасини бошдан кечирган Ленинакан шаҳрининг аҳолиси ҳақида (Ереван).
16.40 «Яшил чироқ».
17.15 ССЖИ Давлат телерадиоси рус халқ чолғулари академик оркестрининг концерти.
18.00 «ТелеЭКО» журнали.
18.30 «Ферскотти» группаси билан учрашув (Финляндия).
19.00 «Время».
19.30 Нодипломатик суҳбатлар.
19.55 «Рақкослар». Телевизион ҳужжатли фильм (Новосибирск).
20.25 «ВИД» таништиради: «500 программаси», «Мўъжизалар майдони» капитал-томошалари.
21.25 Коллаж.
21.30 «Время».
22.00 Ички Ишлар вазирлиги маълумотларига кўра.
22.15 «Бу бўлган... бўлганди...».
22.35 «ВИД» таништиради: «Халқ билан юзма-юз», «Взгляд», «Веди», «Эм ти ви».
01.35 «ТСН».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.35, 10.35 Теварак атроф билан танишиш. 1-синф. Мактаб ва менинг ўртоқларим.
9.55, 10.55 «Тунги Эрмитаж». Телевизион ҳужжатли фильм.
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Жўғрофия. 6-синф. Тоғлар ва текисликлар.
12.05 «Онам, дадам ва мен».
13.05 Краснодар шаҳар ёшлар фольклор ансамблининг чиқиши.
13.15 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
13.20 Гнесинлар номли мусиқа билим юрти талабаларининг концерти.
14.10 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Дала ҳовли воқеалари». 4-серия — «Дам олиш кунларидаги ташрифлар».

* * *

17.25 Спорт ҳамма учун.
17.40 Союзлар уйининг Колонна залида Лидия Русланова хотираси кечаси.
18.55 Коллаж.
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 Яҳудий мусиқа ва қўшиқлари фестивали.
20.20 Долзарб интервью.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Степанинг чўртан балиғи».
20.45 «Томошабинлар меҳри соврини» кинофестивали. «Ложкин тиллаларини қаерга яширади». Телевизион ҳужжатли фильм. Ставрополь ўлкасидаги ташаббускор археолог ҳақида.
21.15 «Жайронлар ороли». Телефильм.
21.25 Эстрада рақсларининг замонавий йўналиши — Стэп ва унинг тарихи ҳақида фильм-концерт («Экран»).
22.00 «Келгинди». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.35 «Маррани аниқ олиш». Телефильм.
24.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1982

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12